

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Liiketalouden koulutusohjelma / taloushallinto

Karita Ahvonen LT064

PK-YRITYKSEN TALOUDEN SEURANTA TUNNUSLUKUJEN AVULLA

Opinnäytetyö 2009

TIIVISTELMÄ

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Liiketalous

AHVONEN, KARITA	Pk-yrityksen talouden seuranta tunnuslukujen avulla
Opinnäytetyö	54 sivua + 15 liitesivua
Työn ohjaaja	Lehtori Wenla Väisälä
Toimeksiantaja	Kouvolan Lääkäriasema Ky
Joulukuu 2009	
Avainsanat	pk-yritys, tilinpäätös, tunnusluvut, talouden seuranta

Talouden seuranta vaatii taitoa lukea tilinpäätöstä ja tehdä siitä tarvittavat laskelmat. Pienissä ja keskisuurissa yrityksissä ei kuitenkaan usein ole tätä liiketaloudellista osaamista. Yrityksen talouden seuranta on kuitenkin hyvin tärkeää, ja sen tulisi olla aina rutiininomaista.

Tämän opinnäytetyön aiheena on talouden seuranta tunnuslukujen avulla pienissä ja keskisuurissa yrityksissä. Työn tavoitteena on antaa valmiudet tilinpäätösinformaation hyödyntämiseen ja auttaa näin kohdeyritystä seuraamaan yrityksen taloutta tilinpäätöksestä laskettavien tunnuslukujen avulla.

Työn teoriaosuudessa on käsitelty tilinpäätöstä sekä siitä laskettavia tunnuslukuja. Lisäksi teoriaosuudessa on tarkasteltu talouden seurantaan pk-yrityksissä. Työn empiriassa osiossa kohdeyritykselle on tehty tunnuslukuanalyysi neljältä viimeiseltä tilikaudelta ja niiden kehitystä on arvioitu Yritystutkimusneuvottelukunnan ohjearvojen mukaisesti sekä vertaamalla tunnuslukuja toimialan lukuihin.

Opinnäytetyön konkreettisin tulos on kohdeyritykselle rakennettu Excel-pohjainen talouden seurantajärjestelmä, joka laskee tilinpäätöksestä keskeiset talouden mittarit eli tunnusluvut. Mittariston osa-alueiksi on valittu kannattavuus, maksuvalmius ja vakaavaraisuus. Nämä tekijät ovat kiinteästi sidoksissa toisiinsa ja muodostavat yhdessä yrityksen taloudellisen terveystriangelin. Ohjelman avulla kohdeyritys pystyy seuraamaan yrityksen taloudellista tilannetta ja sen kehitystä.

ABSTRACT

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

University of Applied Sciences

Business Management

AHVONEN, KARITA

Economic follow-up with key figures in small and medium sized enterprises

Bachelor's Thesis

54 pages + 15 pages of appendices

Supervisor

Wenla Väisälä, Senior Lecturer

Commissioned by

Kouvolan Lääkäriasema Ky

December 2009

Keywords

small and medium sized enterprise, financial statement, key figures, economic follow-up

Economic follow-up requires skills to obtain the information from the financial statement. There is often no such knowledge in small and medium sized companies. Economic follow-up is however very important and it should be constant and regular.

The subject of this thesis is economic follow-up with key figures in small and medium sized enterprises. The main goal of this thesis was to help the case firm to use the financial information to follow the economy.

The theoretical part of the study consists of the theory of financial statement and most common profitability, liquidity and solidity key figures. It also describes economic follow-up in small and medium sized enterprises. The empirical part of the study includes a financial ratio analysis for the case firm. The ratio analysis findings are compared to the guideline values provided by Yritystutkimusneuvottelukunta and to ratio statistics in the industry.

The most concrete result of this thesis is an Excel based economic follow-up system designed for the case firm. It helps the firm to calculate key figures from the financial statement. With the help of these key figures the company can evaluate its financial condition and also follow its development.

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1 JOHDANTO	7
2 KIRJANPITO JA TILINPÄÄTÖS	8
2.1 Tilinpäätöksen yleisperiaatteet	8
2.2 Tilinpäätöksen sisältö	9
2.2.1 Tase	9
2.2.2 Tuloslaskelma	12
2.2.3 Liitetiedot	13
2.2.4 Rahoituslaskelma	14
2.2.5 Toimintakertomus	14
3 TILINPÄÄTÖKSEN HYVÄKSIKÄYTTÖ	14
3.1 Tilinpäätösinformaation käyttäjät	15
3.1.1 Omistajat ja johto	15
3.1.2 Rahoittajat	15
3.1.3 Julkinen valta	16
3.2 Tilinpäätösanalyysi	16
3.2.1 Tilinpäätösanalyysin suoritusvaiheet	16
3.2.2 Tilinpäätösanalyysin rajoituksia	17
3.3 Tunnuslukuanalyysi	18
4 TUNNUSLUVUT	18
4.1 Mittareille asetettavat vaatimukset	18
4.1.1 Relevanttius	18
4.1.2 Edullisuus	19
4.1.3 Validiteetti	19
4.1.4 Reliabiliteetti	19
4.1.5 Uskottavuus	19

4.2 Tunnuslukujen luokittelu	20
4.2.1 Kannattavuuden tunnusluvut	21
4.2.2 Maksuvalmiuden tunnusluvut	25
4.2.3 Vakavaraisuuden tunnusluvut	28
4.3 Tunnuslukujen vertailu	31
4.3.1 Ennalta asetetut suositusarvot	32
4.3.2 Yrityksen aikaisemmat arvot	32
4.3.3 Toimialan tunnuslukutilastot	32
5 PK-YRITYKSEN TALOUDEN SEURANTAJÄRJESTELMÄ	33
5.1 Pk-yrityksen määritelmä	33
5.2 Pk-yrityksen ominaisuudet	33
5.3 Talouden seurannan asema pk-yrityksissä	34
5.4 Yrityksen seurantajärjestelmä	34
5.5 Talouden seurantajärjestelmä pk-yrityksessä	35
6 CASE: KOUVOLAN LÄÄKÄRIASEMA	35
6.1 Terveyspalvelut toimialana	36
6.2 Toimialan taloudelliset tunnusluvut	36
6.3 Lääkäriaseman tunnusluvut	38
6.3.1 Kannattavuuden tunnusluvut	37
6.3.2 Maksuvalmiuden tunnusluvut	41
6.3.3 Vakavaraisuuden tunnusluvut	43
7 EXCEL–SEURANTAJÄRJESTELMÄ	46
7.1 Järjestelmän rakenne ja käyttö	46
7.1.1 Tilinpäätöstiedot	46
7.1.2 Tunnuslukuraportti	47
7.1.3 Tunnuslukujen taso ja kaavat	48
7.1.4 Yhteenvetotaulukko	49
7.1.5 Kaaviot	50

7.2 Yhteenveto Excel-seurantajärjestelmästä	50
8 YHTEENVETO	51
LÄHTEET	53
LIITTEET	

Liite 1. Tasekaava

Liite 2. Lyhennetty tase

Liite 3. Kululajikohtainen tuloslaskelmakaava

Liite 4. Toimintokohtainen tuloslaskelmakaava

Liite 5. Bruttotuloslaskelma

Liite 6. Toimialan kymmenen suurinta yritystä

Liite 7. Lääkäriaseman tunnusluvut vuosilta 2005 - 2008

Liite 8. Talouden seurantajärjestelmän Excel-taulukot

1 JOHDANTO

Pienissä ja keskisuurissa yrityksissä talouden seuranta on pääasiassa yrittäjän vastuulla ja yrittäjän taidoista kiinni. Yrittäjän talousosaaminen on kuitenkin usein rajallista, sillä yrittäjäyys perustuu käytännön ammattitaitoon. Lisäksi monien pk-yritysten taloushallinto on usein ulkoistettu tilitoimistoille, jotka hoitavat kaikki yrityksen taloushallinnon kirjanpidosta tilinpäätökseen. Näin ollen talouden seuranta tilinpäätöstietojen avulla voi jäädä vähäiseksi. Talouden seurannan tulisi kuitenkin olla yrityksessä rutiininomaista, sillä vain taloutta seuraamalla yrityksen toimintaa pystytään kehittämään. Olisi tärkeää hallita yrityksen talouden kokonaistilanne eli kannattavuus, maksuvalmius ja vakavaraisuus.

Tämän työn tavoitteena on kehittää tilinpäätöksen tuntemusta ja tilinpäätöstietojen hyödyntämistä pk-yrityksen toiminnassa. Työn tarkoituksena on auttaa kohdeyritystä hahmottamaan yrityksen talouteen vaikuttavat perustekijät ja niiden väliset riippuvuudet. Tämän lisäksi tavoitteena on antaa valmiuksia tilinpäätösinformaation tulkitsemiseen sekä yrityksen talouden seuraamiseen muutamien tärkeimpien tunnuslukujen avulla.

Työ koostuu teoriaosasta sekä empiriaosuudesta. Työn teoriaosuudessa käydään ensiksi läpi tilinpäätös ja sen sisältö. Sen jälkeen teoriaosiossa perehdytään tilinpäätöstietojen hyväksikäyttöön sekä kannattavuuden, maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden tunnuslukuihin. Työn teoriaosuudessa tarkastellaan lisäksi talouden seuranta pk-yrityksissä. Työn empiriaosuus muodostuu lääkäripalveluita tarjoavalle case-yritykselle tehtävästä tunnuslukuanalyysistä sekä talouden seurannassa käytettävän Excel -pohjaisen seurantajärjestelmän luomisesta.

Yrityksen talouden seuranta on tutkittu paljon ja tilinpäätösanalyysistä kertovia teoksia on kirjoitettu useita. Aihetta käsitteleviä opinnäytetöitä sekä pro graduja on myös tehty useampi kappale. Monissa töissä on tilinpäätösanalyysin avulla tutkittu yritysten taloutta ja sen kehitystä sekä laskettu yrityksille kannattavuuden, maksuvalmiuden sekä vakavaraisuuden mittareita. Aivan samanlaista työtä en ole löytänyt, jossa laadittaisiin pk-yritykselle Excel-pohjainen seurantajärjestelmä talouden seurantaan.

2 KIRJANPITO JA TILINPÄÄTÖS

Kirjanpidon tarkoitus on tuloksen ja taloudellisen aseman selvittäminen. Lisäksi kirjanpidolla on myös erilläänpitotehtävä. Kirjanpidon avulla pidetään erillään kirjanpitovelvollisen talous esimerkiksi yksityistaloudesta. Kirjanpitovelvollisuudesta säädetään kirjanpitolaissa. Kirjanpitolain 1:1:n mukaan Suomessa kaikki liike- ja ammattitoimintaa harjoittavat ovat kirjanpitovelvollisia.

Kirjanpitoa pidetään tietyissä ajanjaksoissa, jota kutsutaan tilikaudeksi. Tilikausi on pääsääntöisesti 12 kuukauden mittainen. Toimintaa aloitettaessa tai lopetettaessa taikka tilinpäätöksen ajankohtaa muutettaessa tilikausi saa olla 12 kuukautta lyhyempi tai pidempi, kuitenkin enintään 18 kuukautta. Jokaisen tilikauden lopussa laaditaan tilinpäätös. Tilinpäätös kuvaa sitä, miten yrityksen tulos on muodostunut tilikauden aikana ja millainen taloudellinen asema on tilikauden päättyessä. Tilinpäätöksen tulee olla valmis neljän kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä ja ammatinharjoittajilla 2 kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä. (KPL 1:4:1, 3:6, 7:3 § 2 mom.)

2.1 Tilinpäätöksen yleisperiaatteet

Yleiset tilinpäätösperiaatteet ohjaavat tilinpäätöksen laatimista. Niiden tarkoituksena on muun muassa varmistaa tilinpäätöksen luotettavuus ja vertailukelpoisuus asettamalla tilinpäätökselle erilaisia vaatimuksia. Tilinpäätöksen odotetaan noudattavan kahta yleisperiaatetta. Ensinnäkin tilinpäätöksen on annettava oikea ja riittävä kuva yrityksen tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Tämän lisäksi on laadittu useita tilinpäätösperiaatteita, joita täytyy noudattaa tilinpäätöstä laadittaessa. Niistä voidaan poiketa vain erityisestä syystä. (Leppiniemi & Kykkänen 2005, 39.)

KPL 3:3:n mukaan yleisiä tilinpäätösperiaatteita ovat: jatkuvuuden periaate, johdonmukaisuuden periaate, varovaisuuden periaate, tasejatkuvuuden periaate, suoriteperusteisuuden periaate, erillisarvostuksen periaate sekä sisältöpainoitteisuuden periaate. Jatkuvuuden periaatteen lähtökohtana on se, että yrityksen toiminnan oletetaan jatkuvan toistaiseksi. Johdonmukaisuuden periaate puolestaan tarkoittaa sitä, että tilinpäätös on laadittava samoin perustein tilikaudesta toiseen. Vaatimus johdonmukaisuudesta edistää eri tilikausien vertailukelpoisuutta. Tilinpäätöksessä on

noudatettava myös varovaisuuden periaatetta. Sen mukaan tulot tulee arvioida varovaisesti ja menetykset arvioida kohtuullisen pessimistisesti, omaisuutta ei saa arvostaa liian korkeaksi eikä velkoja liian mataliksi. Tasejatkuvuuden periaatteen mukaan tilinavauksen on perustuttava edellisen tilikauden päättäneeseen taseeseen. Tasejatkuvuutta ei saa häiritä tekemällä muutoksia tai korjauksia suoraan tilinavaukseen. Tilinpäätös on myös laadittava suoriteperusteisena. Tämä tarkoittaa kaikkien tilikaudelle kuuluvien tuottojen ja kulujen huomioon ottamista riippumatta maksujen suorituspäivästä. Juokseva kirjanpito voidaan kokonaan tai osittain tehdä maksuperusteisena. Jos näin menetellään, viimeistään tilinpäätöksessä on siirryttävä suoriteperusteen käyttämiseen. Tilinpäätöksessä on otettava huomioon lisäksi erillisarvostuksen periaate. Tämän periaatteen mukaan kirjanpitoon tulee merkitä erikseen tulot ja menot, ei vain niiden välistä erotusta. Sisältöpainoitteisuuden periaate eli asia ennen muotoa-periaate tarkoittaa huomion kiinnittämistä liiketapahtumien tosiasialliseen sisältöön eikä yksinomaan niiden oikeellisuuden muotoon.

2.2 Tilinpäätöksen sisältö

Tilinpäätös sisältää kirjapitolain 3. luvun 1. §:n mukaan tuloslaskelman, taseen, liitetiedot ja rahoituslaskelman. Tuloslaskelmasta, taseesta ja rahoituslaskelmasta on esitettävä myös vertailutieto edelliseltä tilikaudelta. Tilinpäätökseen liitetään myös toimintakertomus, mutta sen laatiminen koskee vain suurempia kirjanpitovelvollisia ja pörssiyrityksiä. Myöskään rahoituslaskelmaa ei pienten yritysten tarvitse laatia. Tilinpäätökseen kuuluvien asiakirjojen on oltava sisällöltään selkeitä ja yhdenmukaisia.

Tilinpäätöksen esitysjärjestys on tasekirjassa muuttunut kansainvälisen käytännön mukaisesti sellaiseksi, että tase esitetään ennen tuloslaskelmaa. Tämän johdosta myös tässä työssä käsitellään tilinpäätöksen sisältöä edellä mainitussa järjestyksessä.

2.2.1 Tase

Tase kertoo yrityksen taloudellisen aseman tilinpäätöspäivänä. Taseen sisältö on kaikille liiketoimintaa harjoittaville yrityksille lähtökohtaisesti sama (liite 1). Kirjanpitoasetus 1:7 § mahdollistaa kuitenkin ns. pienille kirjanpitovelvollisille taseen esittämisen lyhennettynä (liite 2). Taseen esittämistapaa ei saa muuttaa, ellei siihen ole

erityistä syytä. Tase on laadittava kaavoja yksityiskohtaisempana, jos se on tarpeen tase-erien selventämiseksi. (KPA 1:8, 1:9)

Tase (kuva 1) esittää yrityksen varat eli omaisuuden sekä tämän varallisuuden lähteet ja määrät. Taseessa eri puolista käytetään termejä vastaavaa ja vastattavaa. Taseen vastaavaa-puolella esitetään yrityksen varat ja vastattavaa-puolella oma ja vieras pääoma. (Salmi 2000, 35.)

TASEEN PÄÄSISÄLTÖ	
VASTAAVAA	VASTATTAVAA
Pysyvät vastaavat	Oma pääoma
Aineettomat hyödykkeet	Tilinpäätössiirrot
Aineelliset hyödykkeet	Pakolliset varaukset
Sijoitukset	Vieras pääoma
	Yhteensä
Vaihtuvat vastaavat	
Vaihto-omaisuus	
Saamiset	
Rahoitusarvopaperit	
Rahat ja pankkisaamiset	
Yhteensä	

Kuva 1. Tasekaavan pääkohdat (Kinnunen, Leppiniemi, Puttonen & Virtanen 2002, 60.)

Taseen vastaavaa-puoli näyttää yrityksen varallisuuden. Vastaavaa-puoli jaetaan pysyviin vastaaviin ja vaihtuviin vastaaviin. (Alhola & Lauslahti 2006, 144.)

Pysyvät vastaavat ovat yrityksen pysyvää omaisuutta, ja ne tuottavat tuloa useana vuonna. Pysyvät vastaavat voidaan jakaa aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin sekä sijoituksiin. Aineettomat hyödykkeet ovat aineetonta eli immateriaalista omaisuutta, johon kuuluvat mm. liikearvo sekä aineettomat oikeudet. Aineettomia hyödykkeitä voidaan merkitä tuloslaskelmaan kuluksi tai aktivoida taseeseen, jolloin niistä tehdään suunnitelman mukainen poisto. Taseeseen aktivoiminen edellyttää kuitenkin, että niihin liittyy tulonodotuksia. Aineelliset hyödykkeet ovat käyttöomaisuutta, joka muodostuu mm. maa-alueista, rakennuksista sekä koneista ja

kalusteista. Aineellisista hyödykkeistä tehdään suunnitelman mukaiset poistot. Poikkeuksena on ns. kulumattoman käyttöomaisuus kuten maa-alue, josta ei tehdä lainkaan poistoja. Sijoitukset muodostuvat osakkeista, osuuksista sekä saamisista. Sijoituksista ei yleisesti ottaen tehdä poistoja, sillä ne ovat kulumatonta käyttöomaisuutta. (Alhola & Lauslahti 2006, 144 - 146.)

Vaihtuvat vastaavat muodostuvat vaihto-omaisuudesta, saamisista, rahoitusarvopapereista sekä rahoista ja pankkisaamisista. Vaihto-omaisuudella tarkoitetaan myytäväksi tarkoitettuja hyödykkeitä eli varastoa. Saamisia ovat mm. myyntisaamiset, lainasaamiset ja siirtosaamiset. Ne voivat olla pitkä- tai lyhytaikaisia. Pitkäaikaisten saamisten erääntymiseen on aikaa yli vuosi. Alle vuoden kuluttua erääntyvät saamiset ovat lyhytaikaisia. Rahoitusarvopaperit ovat esimerkiksi osakkeita ja muita arvopapereita. Rahat ovat yrityksen kassassa olevia varoja. Pankkisaamisilla tarkoitetaan pankkitilillä olevia rahoja. (Leppiniemi & Kykkänen 2005, 83 - 85.)

Taseen vastattavaa-puoli kuvaa yrityksen pääomia. Vastattavaa-puoli jaetaan neljään eri pääryhmään: omaan pääomaan, tilinpäätössiirtojen kertymään, pakollisiin varauksiin sekä vieraaseen pääomaan. (Kinnunen, Leppiniemi, Martikainen & Virtanen 2000, 27.)

Oma pääoma koostuu yritykseen sijoitetusta omasta pääomasta esimerkiksi osake-, osuus- tai muusta vastaavasta pääomasta. Omaa pääomaa voivat olla myös erilaiset rahastot esimerkiksi ylikurssirahastot. Omassa pääomassa esitetään myös tilikauden voitto sekä aikaisempien tilikausien voitot. (Alhola & Lauslahti 2006, 148.)

Tilinpäätössiirtojen kertymä liittyy verotukselliseen tuloksenjärjestelyyn. Kirjanpitoon voidaan merkitä sellaisia tilinpäätössiirtoja, jotka hyväksytään verotuksessa ja jotka vaikuttavat kirjanpitovelvollisen verojen määrään. (Alhola & Lauslahti 2006, 87)

Pakolliset varaukset ovat sellaisia vastaisia menoja, joiden peruste on jo syntynyt ja joista ei todennäköisesti enää kerry tuloja. Pakolliset varaukset eroavat veloista sillä, että vastaisen menon tarkkaa määrää ei tunneta. (Kinnunen ym. 2000, 28.)

Vierasta pääomaa ovat mm. lainat rahoituslaitoksilta, eläkelainat, ostovelat ja siirtovelat. Vieras pääoma jaetaan pitkäaikaiseen ja lyhytaikaiseen vieraaseen

pääomaan. Lyhytaikaista ovat enintään vuoden kuluttua erääntyvät lainat. Pitkäaikaiset velat erääntyvät yhtä vuotta pidemmän ajan kuluttua. (Leppiniemi & Kykkänen 2005, 88.)

2.2.2 Tuloslaskelma

Kirjanpitolain 3:1:n mukaan tuloslaskelma kuvaa, miten tilikauden tulos on muodostunut. Tuloslaskelma voidaan laatia kululajikohtaisena (liite 3) tai toimintokohtaisena (liite 4). Kululajikohtainen on näistä huomattavasti yleisempi. Kustakin tuloslaskelman erästä on esitettävä vastaava tieto myös edelliseltä tilikaudelta. Tuloslaskelman sisältö on kaikille liiketoimintaa harjoittaville yrityksille lähtökohtaisesti sama. Esittämistavasta voidaan kuitenkin poiketa joissakin tapauksissa; esimerkiksi KPA 1:1 §:n 4 momentti sallii tiettyjen kokorajojen alittavien yritysten esittää tuloslaskelma bruttotuloksesta lähtien (liite 5).

Tuloslaskelma (kuva 2) on rakenteeltaan yksinkertainen vähennyslaskelma. Ylhäällä ovat liiketoiminnasta saadut tuotot, joista vähennetään liiketoiminnan kuluja tietyssä järjestyksessä. Näiden jälkeen tulee muita tuotto- ja kulueriä, jotka eivät suoraan liity liiketoiminnasta saatuihin tuottoihin. (Salmi 2000, 32.)

TULOSLASKELMAN PÄÄSISÄLTÖ	
Liikevaihto	
+/-	Valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varastojen muutos
+	Valmistus omaan käyttöön
+	Liiketoiminnan muut tuotot
-	Juoksevat kulut
-	Poistot
=	Liikevoitto
+/-	Rahoitustuotot ja – kulut
+/-	Satunnaiset erät
+/-	Tilinpäätössiirrot
-	Verot
=	Tilikauden tulos

Kuva 2. Tuloslaskelmakaavan pääkohdat (Kinnunen ym. 2002, 44.)

Tuloslaskelma alkaa varsinaisen liiketoiminnasta ansaituilla tuotoilla eli liikevaihdolla. Liikevaihdosta vähennetään tai siihen lisätään varaston muutos. Tämän jälkeen siihen lisätään valmistus omaan käyttöön sekä muut tuotot. Kun liikevaihdosta vähennetään juoksevat kulut ja poistot, saadaan liikevoitto. Liikevoitto kuvaa yrityksen varsinaisen toiminnan onnistumista. Tämän jälkeen tulevat rahoitustoimen erät. Yritys voi saada esimerkiksi tuottoja arvopapereista, jotka kirjataan rahoitustuotoiksi. Korot ja muut rahoituskulut vieraan pääoman käytöstä kirjataan rahoituskuluiksi. Rahoituserien jälkeen huomioidaan satunnaiset erät, jotka ovat kertaluonteisia erä ja johtuvat muusta kuin säännöllisestä liiketoiminnasta. Satunnaisten erien jälkeiset tilinpäätössiirrot eivät ole menoja eivätkä tuloja, vaan ne liittyvät tuloksenjärjestelyyn. Tilinpäätössiirrot ovat keinoja säädellä yrityksen tulosta, joko vähentämällä tai lisäämällä sitä. Tilinpäätössiirtoja lisäämällä tulos pienenee ja niitä purkamalla tulos kasvaa. Tuloslaskelman viimeisenä eränä ovat verot. Verojen vähentämisen jälkeen tuloslaskelman viimeiselle riville jää se osuus, minkä omistaja saa yrityksen tuotoista. Viimeisellä rivillä on suuri merkitys; yrityksen tavoitteena on tehdä voittoa, tilikauden tulos kertoo miten siinä on onnistuttu. (Salmi 2000, 33.)

2.2.3 Liitetiedot

Tuloslaskelman ja taseen liitteenä on esitettävä joukko yksittäisiä tietoja, joita kutsutaan liitetiedoiksi. Tilinpäätöksen liitetiedot täydentävät ja antavat lisäselvitystä tilinpäätöksen osille. Jos tuloslaskelma ja tase esitetään annettuja kaavoja suppeampana, liitetiedoissa voidaan tarkentaa tietoja siten, että kirjanpitolain ja kirjanpitoasetuksen vaatimusten mukaan tilinpäätös antaa yrityksen taloudesta oikean ja riittävän kuvan. (Leppiniemi & Kykkänen 2005, 105 - 106.)

Liitetietojen antamisvelvollisuus riippuu yrityksen koosta ja yhtiömuodosta. KPA:n 2:11 § mukaan muun muassa pienten kirjanpitovelvollisten on mahdollista antaa ns. lyhennetyt liitetiedot. Pienen toiminimen pakollisia liitetietoja ovat: annetut pantit ja velan vakuudeksi annetut vakuudet ja vastuusitoumukset sekä valuuttamääräisten erien poikkeuksellinen kurssien peruste. Eniten liitetietomääräyksiä on isoilla konserniyhtiöillä, jotka voivat joutua antamaan useita kymmeniä liitetietoja.

2.2.4 Rahoituslaskelma

Kaikilla yrityksillä on mahdollisuus sisällyttää rahoituslaskelma tilinpäätökseen. Rahoituslaskelma on kuitenkin pakollinen julkisesti noteerattujen yhtiöiden lisäksi vain ns. suurille osakeyhtiöille ja osuuskunnille. Toiminimien ja henkilöyhtiöiden ei tarvitse laatia rahoituslaskelmaa, vaikka KPL 3:9 §:n 2 momentin rajat ylittyisivätkin.

Rahoituslaskelma antaa selvityksen varjoen hankinnasta ja käytöstä tilikauden aikana. Rahavirrat voidaan luokitella kolmeen eri ryhmään: liiketoiminnan, investointien sekä rahoituksen rahavirtoihin. Liiketoiminnan rahavirrat kuvaavat miten yritys on selvinnyt juoksevista kuluista ja menoista myyntituloilla ilman ulkopuolista rahoitusta. Investointien rahavirrat osoittavat käyttöomaisuuden hankinnat ja myynnit. Rahoituksen rahavirrat kuvastavat vieraan ja oman pääoman muutokset eli mistä lähteistä yritys on rahoittanut toimintaansa. Koska rahoituslaskelmasta on jätetty pois taseen ja tuloslaskelman sisältämät arvostukset ja jaksotukset, helpottaa se tilinpäätösinformaation tulkitsemista sekä yritysten välistä vertailua. Rahoituslaskelma voidaan laatia suorana tai epäsuorana. (Leppiniemi & Kykkänen 2005, 104.)

2.2.5 Toimintakertomus

Vuoden 2004 voimaan tulleen kirjanpitolainsäädäntömuutoksen johdosta toimintakertomus on eriytetty tilinpäätöksestä, mutta se liitetään tilinpäätökseen. Pienten kirjanpitovelvollisten ei tarvitse laatia toimintakertomusta. Toimintakertomus antaa sellaisia tietoja, joita käytetään yrityksen tulosta ja taloudellista asemaa arvioitaessa. Toimintakertomus sisältää tilikauden ja sen päättymisen jälkeen sattuneet olennaiset tapahtumat. Lisäksi siinä esitetään johtajan arvio yrityksen tulevasta kehityksestä sekä yrityksen harjoittaman tutkimus- ja kehitystoiminnan laajuudesta. (Kinnunen ym. 2002, 25 - 26.)

3 TILINPÄÄTÖKSEN HYVÄKSIKÄYTTÖ

Kun tilinpäätösinformaation sisältö on hallussa, voidaan pyrkiä analysoimaan ja tulkitsemaan tilinpäätöksen sisältämää tietoa. Tilinpäätösinformaatiota voidaan käyttää hyväksi monissa suunnittelu- ja päätöksentekotilanteissa. Yrityksen menestyminen on luettavissa tilinpäätöksen synnyttämästä informaatiosta.

Myös mahdolliset tulevat ongelmat ovat nähtävissä ennakkoon tilinpäätösinformaatiosta. Ne pystytään myös torjumaan, jos korjaustoimet tehdään hyvissä ajoin. (Viitala 2006, 53.)

3.1 Tilinpäätösinformaation käyttäjät

Yrityksellä on koon ja omistuksen mukaan useita sidosryhmiä, jotka ovat kiinnostuneita tilinpäätösinformaatiosta. Tärkeimpiä tilinpäätöstietojen hyväksikäyttäjiä ovat ne tahot, joiden kanssa yrityksellä on välitön taloudellinen vuorovaikutussuhde. Näitä ovat rahoittajat eli oman ja vieraan pääoman sijoittajat, tavarantoimittajat, henkilöstö sekä eri viranomaiset. Pk-yrityksessä tilinpäätöksen keskeisimpiä hyväksikäyttäjiä ovat tyypillisesti yrityksen omistajat ja johto, rahoittajat sekä julkinen valta. (Kinnunen ym. 2002, 89.)

3.1.1 Omistajat ja johto

Yrityksen omistajat ovat kiinnostuneita yrityksen arvosta, omistukseen liittyvästä riskistä sekä sijoituksen tuotosta. Jos sijoittavat tavoittelevat voittoa, kiinnostavat heitä kannattavuuden tunnusluvut sekä osingot. Yrityksen johto käyttää tilinpäätösinformaatiota hyväkseen tehdessään päätöksiä uusista investoinneista. Johdolla voi olla myös henkilökohtaiset syyt seurata informaatiota, sillä joissakin yrityksissä on käytössä tulos- ja voittopalkkiojärjestelmät, jotka ovat riippuvaisia tilinpäätöksestä laskettavista tunnusluvuista. (Niskanen & Niskanen 2003, 14 - 15.)

3.1.2 Rahoittajat

Yritystä rahoittavien lainantajien kuten pankkien, erityisluottolaitosten ym. vieraan pääoman sijoittajat ovat kiinnostuneita yrityksen tilinpäätöksen sisällöstä sekä joistakin tunnusluvuista tehdessään luottopäätöksiä sekä myöhemmin luottoajan kuluessa. Rahoittajien mielenkiinto liittyy yrityksen mahdollisuuteen suoriutua lainojen lyhennyksistä ja koronmaksuista. (Niskanen & Niskanen 2003, 16 - 17.)

3.1.3 Julkinen valta

Keskeisin syy, miksi julkinen valta on kiinnostunut yrityksen tilinpäätösinformaatiosta, liittyy verotukseen. Viranomaiset tarkastelevat yrityksen tulosta, josta selviää, onko yritys maksanut tarpeeksi arvonlisäveroa ja tuloveroa. Julkisia palveluja tarjoavien yritysten osalta viranomaiset ovat kiinnostuneita niiden hinnoitteluperusteista. Jos tällainen yritys tavoittelee liikaa voittoa, määräävät viranomaiset yrityksen tarkistamaan hintojaan. (Kinnunen ym. 2002, 89 - 92.)

3.2 Tilinpäätösanalyysi

Tilinpäätösanalyysi tarkoittaa yrityksen kannattavuuden ja taloudellisen tilan analysointia tilinpäätöstietojen pohjalta. Tilinpäätösanalyysi pohjautuu viralliseen tilinpäätökseen, sen liitetietoihin sekä muuhun käytettävissä olevaan informaatioon. Tilinpäätös soveltuu tämän tulkinnan lähteeksi, sillä kirjanpitolainsäädäntö määrittää pitkälti tilinpäätöksen esitettävät tiedot, esittämistavan, -kaavat ja -muodon. Lisäksi tilinpäätöksen laatimisperiaatteet ovat pitkälti kansainvälisiä. Analyysityyppinä tilinpäätösanalyysi sijoittuu tunnuslukuanalyysin ja yritystutkimuksen välille - tunnuslukuanalyysin ollessa suppein ja yritystutkimuksen ollessa näistä laajin ja syvällisin analyysimenetelmä. (Niskanen & Niskanen 2003, 8.)

3.2.1 Tilinpäätösanalyysin suoritusvaiheet

Tilinpäätösanalyysin ensimmäinen vaihe on materiaalin keruu. Analyysin tekijän on hankittava yrityksen tilinpäätöstiedot tarkasteltavalta ajanjaksolta. Tämän jälkeen valitaan ne mittauskohteet, joista analyysin avulla pyritään saamaan selkoa. Mittauskohteita voivat olla mm. yrityksen kannattavuus, maksuvalmius, vakavaraisuus, lainojen hoitokyky tai kasvu. Mittauskohteiden valitsemisen jälkeen joudutaan miettimään millaisilla mittareilla kyseisistä kohteista saataisiin mahdollisimman tarkkoja tuloksia. Tässä kohtaa on mietittävä mitkä ovat tarkoituksenmukaisimmat tunnusluvut valittujen kohteiden mittaamiseen sekä millä tavoin luvut tulisi teknisesti laskea. (Niskanen & Niskanen 2003, 19 - 20.)

Tämän jälkeen tutkitaan yrityksen taloudellista tilaa valittujen mittareiden ja tekniikoiden avulla. Tärkeä ja keskeinen osa tilinpäätösanalyysiä on saatujen lukujen vertailu yrityksen omiin aiempiin lukuihin tai muiden yritysten tunnuslukuihin. Analyysin tarkasteluajan pitäisi olla vähintään kahdesta viiteen vuotta, jotta analyysin tulokset olisivat mahdollisimman luotettavia. Tilinpäätösanalyysin viimeisenä vaiheena on johtopäätösten tekeminen saatujen tulosten perusteella. (Niskanen & Niskanen 2003, 19 - 20.)

3.2.2 Tilinpäätösanalyysin rajoituksia

Tilinpäätösanalyysi perustuu yrityksen viralliseen tilinpäätökseen, jonka tulisi perustua voimassaoleviin lakeihin ja muihin normeihin. Tilinpäätösanalyysi sisältää kuitenkin tulkinnanvaraisuuksia, sillä tilinpäätösnormisto tarjoaa vaihtoehtoisia ratkaisuja tilinpäätöksen tekemiseen. (Salmi 2000, 113.)

Kirjanpitoon rekisteröidään vain liiketapahtumia. Esimerkiksi yrityksen henkistä pääomaa ei voida kirjata tilinpäätökseen. Lisäksi esimerkiksi hankinnat näkyvät tuloslaskelmassa vasta silloin, kun ne on myyty. (Salmi 2000, 113.)

Kirjanpidossa esiintyy harkinnanvaraisuutta siinä, milloin ja millä tavalla liiketapahtumat rekisteröidään kirjanpitoon. Tämä voi aiheuttaa eroja yritysten välille ja siten myös tunnuslukuihin. Tilinpäätöksessä voi olla myös harkinnanvaraisuutta tilinpäätösvienneissä mahdollisissa arvonkorotuksissa ja niiden peruuttamisissa sekä jaksotus- ja arvostusratkaisuissa. Tämän kaltainen tilanne voi olla esimerkiksi silloin, kun yritys haluaa saada tuloksen näyttämään mahdollisimman hyvältä ja nettovarallisuuden suurelta. (Salmi 2000, 114.)

Tilinpäätösanalyysissä ollaan kiinnostuneita yrityksen tulevaisuudesta. Kirjanpito perustuu historiallisiin arvoihin, joten analyysiä tehtäessä on muistettava, että tilinpäätösinformaatio on jo vanhaa tietoa. Arvojen muuttaminen nykytilannetta vastaaviksi arvoiksi on usein hankalaa. Tilinpäätös antaa kuitenkin hyvät lähtökohdat arvioida yrityksen tulevaa toimintaa. (Salmi 2000, 114.)

3.3 Tunnuslukuanalyysi

Tunnuslukuanalyysi on yksinkertainen ja suppein analyysimuoto. Sen tarkoituksena on laskea tilinpäätöksestä tarvittavia mittareita eli tunnuslukuja, joiden avulla selvitetään yrityksen taloudellista menestymistä. Tunnuslukuanalyysiä voidaan käyttää myös tilinpäätösanalyysin ja yritystutkimuksen osana. (Niskanen & Niskanen 2003, 9.)

4 TUNNUSLUVUT

Yrityksen taloudellisen tilan kuvaamiseen käytetään erilaisia tunnuslukuja. Ne ovat tilinpäätöksestä laskettuja mittareita, jotka lasketaan tuloslaskelman ja taseen eri rivejä suhteuttamalla. Tunnusluvut voivat olla rahamääräisiä esimerkiksi liikevoitto ja käyttökate tai suhdelukuja kuten kateprosentit. (Salmi & Rekola-Nieminen 2004, 89.)

Tunnuslukujen avulla pyritään tiivistämään tilinpäätöksestä saatava informaatio niin, että yrityksen eri kausia tai saman toimialan yrityksiä voidaan vertailla keskenään. (Salmi & Rekola-Nieminen 2004, 89.)

4.1. Mittareille asetettavat vaatimukset

Päätöksenteossa käytettävien mittareiden täytyy täyttää tietyt vaatimukset, jotta mittaustulokset olisivat mahdollisimman tehokkaita ja käyttökelpoisia päätöksenteossa. Näitä vaatimuksia voidaan asettaa useita. Laitisen (2003, 147) mukaan mittareiden viisi keskeisinä vaatimusta ovat: relevanttius, edullisuus, validiteetti, reliabiliteetti sekä uskottavuus.

4.1.1 Relevanttius

Mittarin relevanttius tarkoittaa mittarin oleellisuutta. Mitä olennaisempi mittari on, sitä enemmän sillä on merkitystä päätöksenteossa. Mikäli mittari ei ole relevantti, on se päätöksen kannalta yhdentekevä. Päätöksiä tehdään muutamien mittareiden varassa, joten on tärkeää rajata päätöksenteon kannalta relevantit mittarit. (Laitinen 2003, 148.)

4.1.2 Edullisuus

Mittarin on oltava edullisesti tuotettavissa eli sen tuottaminen ei saa vaatia liikaa uhrauksia sen merkitykseen verrattuna. Mittari on sitä edullisempi, mitä vähemmän resurssein sen arvo on saatu mittarin tuottamaan hyötyyn nähden. Jos tiedolla on vähäinen merkitys päätöksenteossa, ei sen tuottamiseen kannata tehdä suuria uhrauksia. (Laitinen 2003, 155 - 156.)

4.1.3 Validiteetti

Mittari on validi, kun se mittaa juuri tarkoitettua mittauskohdetta kattavasti ja tehokkaasti. Jos mittarilla on heikko validiteetti, antaa se harhaanjohtavia tuloksia. Korkean validiteetin saavuttamiseksi on tärkeää valita juuri oikeat mittarit mittaamaan oikeita asioita. (Laitinen 2003, 158 - 159.)

4.1.4 Reliabiliteetti

Reliabiliteetti kuvaa mittarin tarkkuutta. Mittarin tulee tuottaa samanlaisissa mittaustilanteissa samanlaisia tuloksia eli mittauksen tulee olla toistettavissa. Alhaista reliabiliteettia voidaan parantaa määrittelemällä täsmälliset mittaussäännöt. Myös mittaajaan on oltava huolellinen, jotta tulokset olisivat reliaabeleja. (Laitinen 2003, 160.)

4.1.5 Uskottavuus

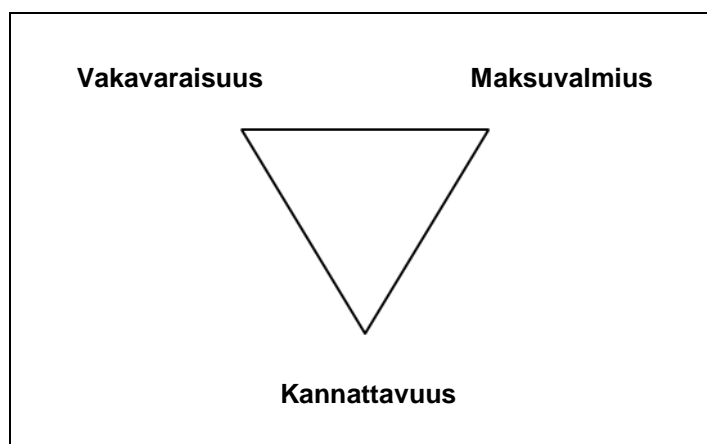
Mittarin pitää olla uskottava eli päätöksentekijän on luotettava sen arvoon. Mittari on hyödyllinen päätöksenteossa vasta, kun päätöksentekijä luottaa siihen ja osaa käyttää sitä hyväkseen päätöksenteossa. Uskottavuus saavutetaan kehittämällä mittareille mahdollisimman yksinkertaiset ja järkevät laskentaperiaatteet, joilla on päätöksentekijän luottamus. (Laitinen 2003, 162 - 163.)

4.2 Tunnuslukujen luokittelu

Tunnusluvuille on kehitetty monia eri luokkia sen mukaan, mitä niiden on tarkoitus mitata. Nämä luokitukset kuitenkin vaihtelevat; mitään täsmällisiä suosituksia ei ole laadittu. Tunnusluvut voidaan perinteisesti jakaa kolmeen eri luokkaan: kannattavuuden, maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden tunnuslukuihin. Vaikka oltaisiin kiinnostuneita vain yhdestä osatekijästä, on tilinpäätösanalyysissä mitattava kaikkia tekijöitä, sillä luvut ovat vahvasti kytköksissä toisiinsa. Kaikki tekijät ovat tärkeitä yrityksen menestymiselle. (Kankaanpää, 12 - 13.)

Kannattavuus on edellytyksenä ja elinehtona yrityksen toiminnalle. Kannattavuuden lisäksi yrityksen on kuitenkin oltava myös maksukykyinen eli selvitä nopeasti erääntyvistä maksuista. Maksuvalmiuskriisissä yritys voi ottaa lainaa. Jotta rahoituslaitokset myöntävät lainaa, on yrityksen oltava vakavarainen. Jotkin talouden perustekijöistä voivat olla epäkunnossa, jos on olemassa kivijalka, jonka varaan voi rakentaa jatkon. Pidemmällä aikavälillä näiden kaikkien kolmen osatekijöiden on kuitenkin oltava kunnossa. (Alhola & Lauslahti 2006, 154.)

Kannattavuus, maksuvalmius ja vakavaraisuus ovat siis kiinteästi sidoksissa toisiinsa ja muodostavat yhdessä kuvassa 3 näkyvän yrityksen taloudellisen terveyskolmion. Koska kannattavuus on menestyksen lähtökohta pitkällä aikavälillä, kuvataan kolmio usein kannattavuuden varaan. (Alhola & Lauslahti 2006, 155.)

Kuva 3. Yrityksen terveyskolmio (Alhola & Lauslahti 2006, 155.)

4.2.1 Kannattavuuden tunnusluvut

Yrityksen perimmäisenä päämääränä ja tavoitteena on kannattava toiminta. Kannattavuus määritetään tuottojen ja kulujen erotukseksi. Kannattavuuden lähtökohdana on se, että yritys tuottaa jatkuvasti enemmän tuottoja kuin kuluja. Kannattavuudella tarkoitetaan siis yrityksen tulontuottamiskykyä tietyn ajanjakson aikana. (Siikavuo 2003, 165.)

Kannattavuutta voidaan mitata lyhyellä sekä pitkällä aikavälillä. Lyhyen aikavälin kannattavuutta mitattaessa tarkastelujaksona on vuosi tai sitä lyhempi ajanjakso. Pitkän aikavälin kannattavuuden aikajänne on kahdesta viiteen vuotta. Tilinpäätösanalyysin mittarit mittaavat ensisijaisesti lyhyen aikavälin kannattavuutta. Vertailemalla useiden peräkkäisten vuosien kannattavuuden tunnuslukuja, saadaan tarkasteltua pitkän aikavälin kannattavuutta. Kannattavuutta voidaan mitata seuraavilla tunnusluvuilla: liikevoittoprosentti, käyttökateprosentti, sijoitetun pääoman tuottoprosentti, oman pääoman tuottoprosentti sekä kokonaispääoman tuottoprosentti. (Kinnunen ym. 2000, 129.)

Liikevoittoprosentti

Virallisen tuloslaskelman ensimmäinen kateivi on liikevoitto. Se on varsinaisen liiketoiminnan tulos ennen voitonjakoa ja tilinpäätössiirtoja. Kun liikevoitto suhteutetaan liikevaihtoon, saadaan liikevoittoprosentti. Liikevoittoprosentti mittaa lyhyen ajanjakson kannattavuutta. Muutokset liikevoittoprosentissa johtuvat muuttuneesta kannattavuudesta tai muutoksista yrityksen toiminnassa. (Leppiniemi & Kykkänen 2005, 124.)

$$\text{Liikevoittoprosentti} = \frac{\text{Liikevoitto}}{\text{Liikevaihto}} \times 100$$

Liikevoittoprosentille Yritystutkimusneuvottelukunta antaa seuraavat ohjeelliset arvot:

yli 10 %	hyvä
5 – 10 %	tydyttävä
alle 5 %	heikko

Käyttökateprosentti

Käyttökatteeksi kutsutaan yrityksen voittoa ennen poistojen vähentämistä. Se kertoo siis, kuinka paljon myyntituloista yritykselle jää varsinaiseen liiketoimintaan liittyvien kustannusten vähentämisen jälkeen. Käyttökateprosentti saadaan, kun liikevoittoon lisätään poistot ja se jaetaan liikevaihdolla. Käyttökateprosentti kertoo siis, kuinka paljon yrityksellä on käyttökate suhteessa liikevaihtoon. Tunnusluku vaihtelee suuresti toimialoittain ja riippuu yrityksen toiminnan luonteesta. (Leppiniemi & Kykkänen 2005, 124.)

$$\text{Käyttökateprosentti} = \frac{\text{Liikevoitto} + \text{poistot}}{\text{Liikevaihto}} \times 100$$

Yritystutkimusneuvottelukunnan mukaan käyttökateprosentin tulisi eri aloilla olla seuraavissa rajoissa:

teollisuus	10 - 25 %
kauppa	2 - 10 %
palvelu	5 - 15 %

Sijoitetun pääoman tuottoprosentti

Sijoitetun pääoman tuottoprosentti (ROI Return On Investment) on yksi yleisimmistä käytetyistä ja tärkeimmistä tunnusluvuista. Tunnusluku ilmoittaa sijoitetulle pääomalle saadun tuoton. Tuottotason pitäisi olla vähintään yritykseen sijoitetun

pääoman suuruinen. Sijoitetun pääoman tuotto prosentti on toimialoista riippumaton tunnusluku, joten sitä voidaan vertailla eri yritysten ja toimialojen kesken. Tunnusluku lasketaan lisäämällä tilikauden voittoon vieraan pääoman rahoituskulut ja jakamalla se sijoitetulla pääomalla. Sijoitettu pääoma saadaan vähentämällä taseen loppusummasta lyhyt- ja pitkäaikaiset korottomat velat eli ostovelat, ennakkomaksut sekä siirtovelat. (Drury 2006, 381.)

$$\text{ROI} = \frac{\text{Voitto} + \text{vieraan pääoman rahoituskulut}}{\text{Taseen loppusumma} - \text{korottomat velat}} \times 100$$

Yritystutkimusneuvottelukunnan mukaan (2002, 60 - 61.) tunnuslukua voidaan pitää välttävänä, kun se on vähintään samansuuruinen kuin korollisesta vieraasta pääomasta maksettava rahoituskuluprosentti.

Ohjearvoiksi sijoitetulle pääomalle Salmi ja Rekola-Nieminen (2004, 114) antavat seuraavat arvot:

yli 15 %	hyvä
5 - 15 %	tydyttävä
alle 5 %	heikko

Oman pääoman tuotto prosentti

Kun yrityksen kannattavuutta halutaan mitata pelkästään oman pääoman sijoittajan näkökulmasta, käytetään mittarina oman pääoman tuotto prosenttia (ROE Return On Equity). Se kertoo omalle pääomalle saadun tuoton. Oman pääoman tuotto prosentti lasketaan suhteuttamalla tilikauden tulos omaan pääomaan. Omaan pääomaan luetaan taseen oman pääoman lisäksi myös vähemmistöosuus sekä tilinpäätössiirtojen kertymä. (Salmi 2000, 151.)

$$\text{ROE} = \frac{\text{Voitto}}{\text{Oma pääoma yhteensä}} \times 100$$

Oman pääoman tuotto prosentille asetettavat tavoitearvot määräytyvät omistajan asettaman tuottovaatimusten mukaan. Yrityksen on pystyttävä saamaan tuottoa myös omalle pääomalle vieraan pääoman lisäksi. (Yritystutkimusneuvottelukunta 2002, 61.)

Omaan pääomaan liittyy suurempi riski tuoton ja pääoman menetyksen suhteen. Tämän takia oman pääoman tuottovaatimus on korkeampi kuin sijoitetun pääoman tuotto prosenttia. Oman pääoman tuotto prosentille Salmi ja Rekola-Nieminen (2004, 116) antavat seuraavat arvot:

yli 20 %	hyvä
10 – 20 %	tydyttävä
alle 10 %	heikko

Kokonaispääoman tuotto prosentti

Kokonaispääoman tuotto prosentissa (ROTA Return On Total Assets) kannattavuutta mitataan sekä oman että vieraan pääoman sijoittajan kannalta. Se kertoo siis paljonko yritys tuottaa korkoa toimintaan sijoitetulle koko pääomalle. Kokonaispääoman tuotto prosenttia voidaan verrata vieraasta pääomasta maksettavaan korkoon. Tunnusluku lasketaan lisäämällä tilikauden voittoon rahoituskulut, jotka on jouduttu maksamaan vieraan pääoman käytöstä. Tämä luku jaetaan kokonaispääomalla eli taseen loppusummalla. (Salmi 2000, 145 - 146.)

$$\text{ROTA} = \frac{\text{Voitto} + \text{vieraan pääoman rahoituskulut}}{\text{Taseen loppusumma}} \times 100$$

Ohjearvot kokonaispääoman tuotto prosentille Yritystutkimusneuvottelukunnan (2002, 62) mukaan ovat seuraavat:

yli 10 %	hyvä
5-10 %	tydyttävä
alle 5 %	heikko

Pääoman tuotot ovat yleisiä kannattavuuden mittareita. Pitää kuitenkin muistaa, että kaikki liiketoiminnot eivät ole pääomabisneksiä; monet alat eivät juuri sido pääomia. Lisäksi pienissä yrityksissä pääomat ovat yleensä pieniä. Pääoman tuotto prosentit saattavat olla korkeita, mutta eurot riittämättömiä. Joten eurot ratkaisevat, eivät prosentit. Pääoman tuotto on kuitenkin hyvin selkeä mittari. Taloudelliselta kannalta liiketoiminta tarkoittaa pääoman sijoittamista yritystoiminnan rahoittamiseksi ja pääoman tuotto kertoo sen, mitä sijoittajalle jää. (Salmi & Rekola-Nieminen 2004, 119.)

4.2.2 Maksuvalmiuden tunnusluvut

Yrityksen maksuvalmiudella tarkoitetaan yrityksen kykyä selviytyä jatkuvasti juoksevista menoistaan. Maksuvalmius syntyy siitä, kun yrityksen tulorahoitus riittää kattamaan kaikki juoksevat menot. Maksuvalmiutta laskettaessa nopeasti likvidoitavia varoja esimerkiksi rahoja ja pankkisaamisia verrataan nopeasti erääntyviin velkoihin, joita ovat esimerkiksi lyhytaikainen vieras pääoma. Yrityksen maksuvalmius on hyvä, jos sillä on nopeasti likvidoitavia varoja vähintään yhtä paljon kuin erääntyviä maksuja. Varoja ei kuitenkaan kannata olla enempää, mitä tarvitsee, sillä liian korkea maksuvalmius sitoo yrityksen omaisuutta esimerkiksi kassaan ja pankkitileille. Maksuvalmiuden tunnuslukuihin kuuluvat mm. quick ratio, current ratio, käyttöpääoma sekä käyttöpääomaprocentti. (Alhola & Lauslahti 2006, 156.)

Quick ratio

Quick ratio mittaa yrityksen mahdollisuutta selviytyä lyhytaikaisista veloista rahoitusomaisuudella. Rahoitusomaisuuteen kuuluvat rahat ja pankkisaamiset, lyhytaikaiset saamiset sekä rahoitusarvopaperit. Tunnusluku soveltuu yksittäisen

yrittäjien maksuvalmiuden tarkkailun lisäksi myös saman toimialan yritysten vertailuun. (Alhola & Lauslahti 2006, 157.)

$$\text{Quick ratio} = \frac{\text{Rahat ja pankkisaamiset + rahoitusarvopaperit + lyhytaikaiset saamiset}}{\text{Lyhytaikainen vieras pääoma}}$$

Yritystutkimusneuvottelukunnan (2002, 67.) suosituksen mukaan quick ratiolle annetaan seuraavanlaisia ohjearvoja:

yli 1	hyvä
0,5 – 1	tydyttävä
alle 0,5	heikko

Quick ratiossa rahoitusomaisuuden pitäisi olla vähintään samansuuruinen kuin lyhytaikainen vieras pääoma, jolloin tunnusluvun pitäisi olla enemmän kuin yksi. (Kinnunen ym. 2000, 134.)

Current ratio

Current ratio-tunnusluku kertoo kuinka hyvin yritys selviytyisi lyhytaikaisista veloista rahoitus- ja vaihto-omaisuudella. Current ratiossa tarkastelujakso on hieman pidempi kuin quick ratiossa, sillä siinä otetaan huomioon myös pitkäaikaiset saamiset ja vaihto-omaisuus eli koko taseen vaihtuvat vastaavat -puoli. Tunnuslukua voidaan vertailla toimialan yritysten kesken, mutta se sopii quick ratio-tunnuslukua paremmin myös eri toimialojen yritysten vertailuun. (Kinnunen ym. 2000, 134.)

$$\text{Current ratio} = \frac{\text{Vaihtuvat vastaavat yhteensä}}{\text{Lyhytaikainen vieras pääoma}}$$

Yritystutkimusneuvottelukunta (2002, 68.) antaa current ratiolle seuraavia ohjearvoja:

yli 2	hyvä
1 – 2	tyydyttävä
alle 1	heikko

Current ratiossa rahoitus- ja vaihto-omaisuuden pitäisi olla kaksi kertaa suurempi kuin lyhytaikainen vieras pääoma, eli tunnusluvun pitäisi olla vähintään 2. (Leppiniemi ym. 2005, 128.)

Quick ration ja current ration heikkoudet ovat siinä, että ne mittaavat vain tilinpäätöshetken tilannetta. Maksuvalmius voi kuitenkin vaihdella suurestikin tilikauden aikana. Maksuvalmiuden jatkuva seuraaminen yrityksessä onkin siksi tärkeää. (Leppiniemi ym. 2005, 128.)

Käyttöpääoma

Maksuvalmiudessa on kyse lyhytaikaisen pääoman sitoutumisesta erilaiseen omaisuuteen. Maksuvalmiusongelmia voi syntyä huonon kannattavuuden lisäksi silloin, jos tuotot sitoutuvat liiketoimintaan eivätkä tule kassaan asti. Tämä voi aiheuttaa sen, että yrityksellä ei ole likviditeettiä hoitaa maksuja ajallaan. Likviditeettiä näihin maksuihin voi hankkia ulkopuolelta vieraana pääomana, mutta tärkein keino olisi saada sitä liiketoiminnasta. Tämän vuoksi mitataan käyttöpääomaa. Käyttöpääoma kuvaa yrityksen juoksevaan toimintaan sitoutuvan rahoituksen määrää. Käyttöpääoma ei sisällä yrityksen rahoitusvaroja (kassa, pankkitilit, rahoitusarvopaperit), sillä niitä ei lasketa liiketoimintaan sitoutuneeksi pääomaksi. (Salmi & Rekola-Nieminen 2004, 134 - 135.) Käyttöpääoma lasketaan seuraavasti:

$$\text{Käyttöpääoma} = \text{Vaihto-omaisuus} + \text{lyhytaikaiset saamiset} - \text{ostovelat} - \text{saadut ennakot}$$

Käyttöpääoman tarve pitää rahoittaa omalla ja vieraalla pääomalla. Mitä vähemmän käyttöpääomaa on, sitä pienemmät pääoman kustannukset ja sitä parempi maksuvalmius. (Salmi 2000, 177.)

Käyttöpääomaprosentti

Kun käyttöpääoma kerrotaan sadalla ja jaetaan liikevaihdolla, saadaan käyttöpääomaprosentti. Se kertoo siis juoksevan liiketoiminnan sitoman pääoman määrän suhteessa liikevaihtoon. Mitä korkeampi käyttöpääomaprosentti on, sitä parempi on yrityksen maksuvalmius ja vakavaraisuus. Jos käyttöpääomaprosentti on alhainen, voidaan ajatella yrityksen hallitsevan tehokkaasti käyttöpääomaansa ja maksuvalmiuttaan. Toisaalta hyvin alhainen lukema kertoo kuitenkin maksuvalmiusongelmista. Käyttöpääomaprosenttia voidaan vertailla vain saman toimialan lukujen kesken. (Salmi & Rekola-Nieminen 2004, 137.)

$$\text{Käyttöpääomaprosentti} = \frac{\text{Käyttöpääoma}}{\text{Liikevaihto}} \times 100$$

Maksuvalmiutta yritys voi parantaa sijoittamalla yritykseen lisää varoja osakeannilla tai ottamalla pitkä- tai lyhytaikaista lainaa. Maksuvalmiutta voidaan parantaa myös esimerkiksi lyhentämällä maksuaikoja tai tarjoamalla asiakkaille käteisalennuksen mahdollisuutta. Lisäksi hidastamalla investointeja tai luopumalla niistä kokonaan pystytään vähentämään niihin sitoutuvan pääoman määrää ja parannetaan likviditeettiä. Myös maksujen lykkääminen parantaa tilapäisesti yrityksen maksuvalmiutta. Pidemmällä aikavälillä se ei kuitenkaan ole kannattavaa. (Siikavuo 2003, 170.)

4.2.3 Vakavaraisuuden tunnusluvut

Yrityksellä on kaksi rahoituksen lähdettä: oma ja vieras pääoma. Näiden keskinäinen suhde muodostaa pääomarakenteen. Vakavaraisuudella tarkoitetaan yrityksen pääomarakenteen terveyttä. Vahva vakavaraisuus mahdollistaa yrityksen toimimisen huonoinakin aikoina kannattavuuden ollessa heikko. Lyhyemmällä aikavälillä tappiollinen toiminta ei ole yritykselle vaarallista, jos vakavaraisuus on hyvä. Pääomarakenteen terveyden arvioiminen tilinpäätöksestä voi olla hankalaa, sillä

tilinpäätös ei välttämättä anna oikeaa kuvaa yrityksen todellisesta omaisuuden arvosta ja velkaantumiskyvystä. Omaisuuden arvo voi olla aivan toisenlainen kuin taseessa näkyvä arvo. Yrityksellä voi olla vähän velkaa, mutta mahdolliset tulevat investoinnit voivat vaatia ottamaan lainaa. Vakavaraisuutta voidaan mitata seuraavilla tunnusluvuilla: omavaraisuusaste, nettovelkaantumisaste sekä suhteellinen velkaantuneisuus. (Salmi 2000, 154.)

Omavaraisuusaste

Suomessa tavallisin vakavaraisuusmittari on omavaraisuusaste. Omavaraisuusaste mittaa yrityksen pääoman osuuden taseesta. Jos omavaraisuusaste on negatiivinen, yritys on ylivelkaantunut. Henkilöyhtiöissä omistajien ollessa vastuussa yrityksen toiminnasta henkilökohtaisesti ei pelkästään taseesta laskettu omavaraisuusaste ole riittävä, vaan mahdollisuuksien mukaan on otettava myös omistajien yksityiset varat ja velat huomioon. (Salmi 2000, 155.)

$$\text{Omavaraisuusaste} = \frac{\text{Oma pääoma}}{\text{Taseen loppusumma}} \times 100$$

Omavaraisuusasteelle voidaan Yritystutkimusneuvottelukunnan (2002, 63) mukaan antaa seuraavia ohjearvoja:

yli 40 %	hyvä
20 - 40 %	tydyttävä
alle 20 %	heikko

Näihin ohjearvoihin on kuitenkin suhtauduttava joustavasti. Omavaraisuusasteen määrään vaikuttaa yrityksen toimiala, omistajien arvostukset sekä yrityksen koko. Näiden lisäksi täytyy muistaa, että suuri omavaraisuusaste ei välttämättä ole hyvä asia, sillä omalla pääomalla on riskinsä vuoksi suurempi tuottovaatimus kuin vieraalla pääomalla. Toisaalta mitä vahvempi omavaraisuusaste on, sitä enemmän yrityksellä

on aikaa kestää tappiota, kehittää uusia tuotteita ja saada rahoitusta. Matala omavaraisuusaste taas aiheuttaa sen, että yrityksellä on vaikeuksia saada vierasta pääomaa. (Salmi & Rekola-Nieminen 2004, 124.)

Nettovelkaantumisaste

Nettovelkaantumisaste mittaa yrityksen velkaantuneisuutta. Nettovelkaantumisaste eli net gearing saadaan kun korolliset nettovelat jaetaan yrityksen omalla pääomalla. Jakoviivan yläpuolella on velka, jolle on maksettava korkoa ja josta vähennetään rahat ja pankkisaamiset sekä rahoitusarvopaperit. Viivan yläpuolta voidaan siten kutsua korolliseksi nettovelaksi. Kun tätä verrataan omaan pääomaan, saadaan velkaantuneisuuden tunnusluku. Se kertoo, kuinka paljon yrityksellä on suhteessa omaan pääomaan sellaista korollista velkaa, jota se ei kykenisi välittömästi maksamaan kassavaroilla pois. (Salmi 2000, 157.)

$$\text{Net gearing} = \frac{\text{Korollinen vieras pääoma - rahat ja pankkisaamiset - rahoitusarvopaperit}}{\text{Oma pääoma}} \times 100$$

Yritystutkimusneuvottelukunnan (2002, 64) mukaan nettogearingille voidaan antaa seuraavanlaisia ohjearvoja:

- alle 50 % hyvä
- 50 – 100 % tyydyttävä
- yli 100 % heikko

Nettogearingin arvo 100 % kuvaa, että yrityksellä on yhtä paljon korollista nettovelkaa kuin omaa pääomaa. Nettovelkaantumisaste on hälyttävällä tasolla, jos se on yli 200 %. (Koivikko 2009, 15.)

Suhteellinen velkaantuneisuus

Vakavaraisuutta voidaan mitata myös suhteuttamalla velkojen määrä liikevaihtoon. Tunnusluvun avulla voidaan karkeasti päätellä, millaiset käyttökatevaatimukset vieraan pääoman hoitokulut yritykselle aiheuttavat.

Jos suhteellinen velkaantuneisuusprosentti on korkea, pitää käyttökateenkin olla korkea. Näin on oltava siksi, koska suuret velat edellyttävät kykyä hoitaa sekä lainan korot että lyhennykset. (Salmi 2000, 158.)

$$\text{Suhteellinen velkaantuneisuus} = \frac{\text{Korollinen vieras pääoma - saadut ennakot}}{\text{Liikevaihto}} \times 100$$

Yritystutkimusneuvottelukunnan (2002, 63) mukaan velkaprosentti on jonkin verran toimialasta riippuvainen, mutta sille voidaan antaa seuraavanlaisia arvoja:

alle 40 %	hyvä
40 – 80 %	tydyttävä
yli 80 %	heikko

4.3 Tunnuslukujen vertailu

Tunnuslukuanalyysiin kuuluu keskeisenä osana saatujen lukujen suhteuttaminen johonkin vertailutietoon. Ilman vertailua saadut luvut jäävät vain numeroarvoiksi ilman varsinaista sisällöllistä tulkintaa. Tunnuslukujen vertailussa on otettava huomioon yrityksen tilanne, joka voi vaikuttaa merkittävästi saatuihin tuloksiin. Muutoksia lukuihin voi aiheuttaa mm. yrityksen kasvuvaihe tai sukupolvenvaihdos. Vertailu edellyttää yrityksen tuntemisen lisäksi myös mittareiden kokonaisvaltaista tuntemista. Lukuja voidaan verrata tunnusluville asetettuihin suositusarvoihin, historiaan sekä toimialaan ja kilpailijoihin. (Kinnunen ym. 2000, 160.)

4.3.1 Ennalta asetetut suositusarvot

Yritystutkimusneuvottelukunta on määrännyt joillekin tunnusluvuille normiarvoja, joihin saatuja lukuja voidaan verrata. Suositukset perustuvat teoreettisiin näkökohtiin sekä yritystutkimusneuvottelukunnan jäseninä olevien pankkien ja rahoituslaitosten tekemien yritystutkimusten käytännön kokemuksiin. Useille rahoituksen tunnusluvuille Yritystutkimusneuvottelukunta on antanut täsmälliset kolmiportaiset arvot, joiden perusteella tunnusluku luokitellaan hyväksi, tyydyttäväksi tai heikoksi. Muutamille tunnusluvuille Yritystutkimusneuvottelukunta on määrännyt tietyn raja-arvon, jonka tunnusluvun tulisi ylittää tai alittaa. Esimerkiksi nettovelkaantumisasteen tulisi olla alle 100 %. Joihinkin tunnuslukujen arvoihin Yritystutkimusneuvottelukunta on pidättäytynyt ottamasta kantaa numeerisesti. Esimerkiksi oman pääoman tuottoprosentin osalta Yritystutkimusneuvottelukunta toteaa: ”*Oman pääoman tuottoprosentin tavoitetaso määräytyy omistajien asettaman tuottovaatimuksen mukaan, johon oleellisesti vaikuttaa sijoitukseen liittyvä riski.*” Lisäksi joidenkin tunnuslukujen osalta Yritystutkimusneuvottelukunta on todennut, että niille ei ole yleispäteviä ohjearvoja, sillä tunnusluvun tasoon vaikuttaa mm. yrityksen toimiala. (Kinnunen ym. 2000, 160 - 161.)

4.3.2 Yrityksen aikaisemmat arvot

Kun tunnuslukuja verrataan yrityksen aikaisempiin tunnuslukuihin, on kyseessä aikasarja-analyysi. Vertailuperusteena käytetään yrityksen omia aiemmilta vuosilta laskettuja lukuja, jolloin saadaan selville yrityksen taloudellisen tilan kehitys tunnuslukujen avulla. Tunnuslukuja arvioitaessa on tärkeää tunnistaa ne syyt, jotka ovat vaikuttaneet tunnuslukujen arvoon ja niissä tapahtuviin muutoksiin. Tärkeää on siis seurata yrityksen omaa kehitystä vuosittain ja tehdä muutosten perusteella tarvittavat toimet. (Niskanen & Niskanen 2003, 111.)

4.3.3 Toimialan tunnuslukutilastot

Kun halutaan tietää yritys kohtaisten tekijöiden vaikutus tunnuslukuarvoihin, voidaan tunnuslukujen arvoja verrata toimialan tilastotietoihin. Tätä kutsutaan ajalliseksi poikkileikkausanalyysiksi. Yrityskohtaisten tekijöiden vaikutuksen voimakkuutta voidaan mitata yrityksen tunnuslukuarvon ja vastaavan toimialakeskiarvon

tunnusluvun erotuksella. Keskiarvoa laskettaessa yrityskohtaiset tekijät eliminoiduvat, joilloin siihen vaikuttavat vain yleistaloudelliset ja toimialakohtaiset tekijät. Yrityksen edustaman toimialan tilastoihin verrattaessa yritykselle voidaan antaa arvosanoja sen mukaan, mihin kohtaan toimialan arvoissa analysoitava yritys sijoittuu. Usein käytetään neliportaista asteikkoa. Esimerkiksi parhaan 25 %:n joukkoon sijoittuminen antaa arvosanan ”hyvä”, toiseksi parhaaseen neljännekseen ”tyytyttävä”, toiseksi alimpaan neljännekseen ”välttävä” ja alimman 25 %:n joukkoon sijoittuminen antaa arvosanaksi ”heikko”. (Kinnunen ym. 2000, 162 - 163.)

Tunnuslukuja voidaan vertailla myös käyttäen samaan aikaan aikasarja-analyysiä sekä ajallista poikkileikkausanalyysiä. Tämä tarkoittaa, että verrataan tunnuslukujen arvoja samalla yrityksen aikaisempiin tunnuslukuihin ja toimialan tunnuslukuihin. (Niskanen & Niskanen 2003, 111.)

5 PK-YRITYKSEN TALOUDEN SEURANTAJÄRJESTELMÄ

5.1 Pk-yrityksen määritelmä

Vuonna 2005 voimaan tulleessa pienten ja keskisuurten yritysten määritelmässä pk-yrityksellä tarkoitetaan yritystä, jonka vuosittainen liikevaihto on enintään 50 miljoonaa euroa tai taseen loppusumma on enintään 43 miljoonaa euroa. Jos yrityksen palveluksessa on alle 250 työntekijää, lasketaan yritys pk-yritykseksi. Yli 50 ja alle 250 työntekijän yritykset ovat keskisuuria. Alle 50 henkilön yritykset ovat pieniä ja alle 10 henkeä työllistävät yritykset mikroyrityksiä. Yli 250 henkilöä työllistävät yritykset ovat suuryrityksiä. (EU:n Komissio, 2 artikla 2003)

Pieni kirjanpitovelvollinen on kyseessä, jos enintään yksi seuraavista rajoista ylittyy: taseen loppusumma on 3 650 000 euroa, liikevaihto 7 300 000 euroa tai palveluksessa on keskimäärin 50 henkilöä. (Talouhallintoliitto 2007)

5.2 Pk-yrityksen ominaisuudet

Pienet ja keskisuuret yritykset syntyvät usein yrittäjän ideasta tai halusta työllistää itsensä. Pk-yritykselle on myös tyypillistä yksinkertainen organisaatorakenne ja yhtenäinen yrityskulttuuri. Asiakkaita ja tuotantolinjoja on usein vähemmän kuin

suuremmissa yrityksissä. Pk-yrityksissä yksi merkittävin ominaisuus on yrittäjän rooli, joka varsinkin pienimmissä yrityksissä on keskeinen. Yrittäjä osallistuu yrityksen johtamiseen sekä jokapäiväiseen toimintaan. Yrityksen tunteminen kokonaisvaltaisesti on suuri etu, mutta siihen liittyy myös riskejä. Yrittäjä on usein oman alan asiantuntija, mutta esimerkiksi liiketoiminnallista osaamista ei välttämättä ole. Tämä saattaa johtaa siihen, että yrityksen liiketoiminnan suunnittelu voi jäädä vähäiseksi jokapäiväisen toiminnan hoitamisen ohella. (Bridge, O'Neill & Cromie 2001, 137 - 138.)

5.3 Talouden seurannan asema pk-yrityksissä

Terve talous on yrityksen toiminnan kannalta elintärkeää. On kuitenkin tärkeää tiedostaa, että se on kuitenkin enemmän seuraus kuin syy. Talouden tunnusluvut kuvaavat mennyttä sekä nykytilannetta. Niiden perusteella ei siis voi tehdä johtopäätöksiä tulevaisuuden menestyksestä. Yrityksen taloutta voidaankin seurata monipuolisilla mittaristoilla, joissa talouden näkökulma edustaa vain yhtä osatekijää. Sen lisäksi tarkastellaan muita mittareita, jotka mittaavat mm. asiakastyytyvääsiä sekä henkilöstön kehittymistä. (Viitala & Jylhä 2001, 149.)

Talouden seuranta on tärkeää pk-yrityksen menestymisen kannalta. Jos yrityksen taloutta ei seurata tarpeeksi tarkkaan ja systemaattisesti, voivat merkit yrityksen taloudellisesta kriisistä tulla yrittäjälle yllätyksenä. Tällöin on jo usein liian myöhäistä korjata tilannetta. Tämän vuoksi olisi tärkeää kehittää talouden seurantajärjestelmä, joka tuottaa tietoa talouden seuranta varten. (Viitala & Jylhä 2001, 132)

5.4 Yrityksen seurantajärjestelmä

Yritysjohdon tehokas päätöksenteko perustuu aina informaatioon. Seurantajärjestelmän tehtävänä on tuottaa informaatiota tätä päätöksentekoa varten. Päätöksenteko ilman informaatiota on epävarmaa ja samalla riskit kasvavat. Lisäksi ilman seurantajärjestelmää yrityksessä voi jäädä monia tärkeitä talouteen liittyviä seikkoja huomaamatta. Näitä riskejä voidaan pienentää lisäämällä informaatiota, jolloin päätöksenteon laatu paranee. Seurantajärjestelmän avulla informaatiotaso nousee lähemmäs täydellistä tietämystä eli varmuutta. Seurantajärjestelmä on siten yritykselle hyvä sijoitus. Usein kuitenkin informaation hyödyt ovat vaikeasti

mitattavissa. Tämän vuoksi saatetaan tuijottaa pelkkiä järjestelmän aiheuttamia kustannuksia, jolloin seurantajärjestelmä voi jäädä kokonaan kehittämättä. (Laitinen 2003, 24 - 25.)

5.5 Talouden seurantajärjestelmä pk-yrityksessä

Talouden seurantajärjestelmän kehittäminen on yrityskohtaista. Pk-yrityksissä talouden seurantajärjestelmän on oltava mahdollisimman yksinkertainen ja ymmärrettävissä oleva. Seurantajärjestelmän on vastattava yrittäjän taloudellista osaamista, muuten siitä saatava hyöty jää vähäiseksi. Sen on myös oltava helposti saatavissa, sillä siitä saatavan hyödyn tulee olla suurempi kuin siihen panostus. Talouden seuranta ei saa olla liian aikaa vievää. Yrittäjän on keskityttävä liiketoiminnan pyörittämiseen, jonka apuvälineenä seurantajärjestelmä toimii. (Viitala & Jylhä 2001, 132.)

Ennen talouden seurantajärjestelmän rakentamista yrittäjän tulisi määrittää nykyinen tila sekä tietyt tavoitteet tulevaisuudelle. Lisäksi on valittava, mitä mittareita aiotaan seurata. Mittareiden määrä ei saa olla liian suuri; on parempi keskittyä muutamiin tärkeisiin mittareihin kuin yrittää seurata kaikkia kerralla. Näin talouden seurannasta tulee yksinkertaisempaa ja helpompaa. Itse mittareiden seuranta on tärkein vaihe. Seurannan tulee olla jatkuvaa ja säännöllistä. Mittareiden arvoja on myös tärkeää verrata yrityksen aikaisempiin lukuihin, jotta saadaan tietää tunnuslukujen kehitys. Yrittäjällä pitäisi olla myös tietyt tavoitteet mihin pyritään. (Viitala & Jylhä 2001, 149.)

6 CASE: KOUVOLAN LÄÄKÄRIASEMA

Opinnäytetyön toimeksiantaja on yksityisiä terveystalveluita tarjoava yritys Kouvolan Lääkäriasema Ky. Yritys on toiminut vuodesta 1975 lähtien. Kouvolan Lääkäriasemalla on toimintaa kahdessa eri toimipisteessä Kouvola. Lääkäriaseman asiakkaina ovat sekä yksityishenkilöt että yritykset. Yrityksen tavoitteena on edistää Kouvolan alueen hyvinvointia tarjoamalla laadukkaita terveystalveluita asiakkailleen. (Kouvolan Lääkäriasema 2009.)

6.1 Terveyspalvelut toimialana

Tilastokeskuksen toimialaluokituksen mukaan terveyspalvelut koostuvat neljästä eri pääryhmästä: sairaala-, lääkäri-, hammashoito- ja muut terveydenhuollon palvelut. Muut terveydenhuoltopalvelut jakautuvat lisäksi neljään eri alaryhmään: fysikaalinen hoito, laboratoriotutkimukset, kuvantamistutkimukset sekä sairaankuljetuspalvelut. (Ekroos & Partanen 2006, 11.)

Terveyspalveluiden tuottajia ovat julkinen sektori, yksityiset yritykset ja ammatinharjoittajat sekä säätiöt ja järjestöt. Terveyspalvelujen tuotannon arvo oli vuonna 2004 noin 8,5 miljardia euroa. Julkisen sektorin osuus siitä oli 75 % eli 6,4 miljardia euroa. Yritykset tuottivat noin 19 % eli 1,6 miljardia euroa ja säätiöt sekä järjestöt noin kuusi prosenttia eli puoli miljardia euroa. (Ekroos & Partanen 2006, 11.)

Terveyspalvelualan yrityksiä oli vuonna 2004 yhteensä 11 810 kappaletta. Toimialana terveyspalvelut on pienyritysvaltainen. Valtaosa yrityksistä on pieniä, alle 10 henkilöä työllistäviä yrityksiä. Yli 10 henkilöä työllistäviä yrityksiä toimialalla oli vuonna 2004 noin 250 ja yli 50 henkilöä työllistäviä noin 30 kappaletta. Yli 250 henkeä työllistäviä yrityksiä alalla oli vuonna 2004 vain yksi. (Ekroos & Partanen 2006, 16 - 17.)

6.2 Toimialan taloudelliset tunnusluvut

Kauppa- ja teollisuusministeriön sekä TE-keskusten vuoden 2006 julkaistussa terveyspalvelujen toimialaraportissa on tarkasteltu terveyspalveluja tuottavien yritysten taloudellista tilaa. Terveyspalveluiden taloudelliset tunnusluvut (taulukko 1) ovat kehittyneet vuosien 1999 - 2004 välisenä aikana suotuisasti. Toimialan yritysten keskimääräinen liikevaihto, sijoitetun pääoman tuotto prosentti sekä omavaraisuusaste ovat kaikki parantuneet tarkastelujakson aikana. Käyttökate on pysynyt vakaana ja luvut ovat hyviä toimialan 5 - 15 prosentin arvoon nähden. Liitteessä 6 on esitetty toimialan kymmenen suurimman yrityksen vastaavat tunnusluvut vuodelta 2004.

Taulukko 1. Terveyspalvelualan tunnusluvut vuosina 1999 - 2004. (Ekroos & Partanen 2006, 34.)

Vuosi	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Havaintojen lkm	1 270	1 380	1 450	1 440	1 720	1 370
Keskim. liikevaihto (1000 e)	166	174	172	177	175	188
Käyttökate-%	15,6	16,6	16,2	15,3	17,0	18,0
Sijoitetun pääoman tuotto-%	22,1	23,2	25,7	24,5	26,6	27,6
Omavaraisuusaste, %	55,9	57,1	60,0	60,5	62,5	63,2

Finnvera on myös koonnut vuosittain päivittyvän toimialatietopalvelun asiakaskuntansa tilinpäätöksistä. Taulukossa 2 on kuvattu Terveystieteiden ja sosiaalipalveluiden eräitä toimialakohtaisia kannattavuuden, maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden tunnuslukuja vuosilta 2000 - 2007.

Taulukko 2. Terveystieteiden ja sosiaalipalvelujen tunnusluvut vuosilta 2000 - 2007. (Finnvera 2009.)

Tilinpäätös vuosi	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Yritysten lkm	633	702	714	651	682	714	723	738
Käyttökate-%	15,7	16,5	16,8	17,8	16,8	14,6	14,8	13,8
Sijoitetun pääoman tuotto-%	29,8	34,8	33,3	34	31,8	25	22,5	23,2
Kokonaispääoman tuotto-%	24	26,9	25	26,7	24,5	18,8	17,8	18,8
Omavaraisuusaste, %	7,1	12,1	15,6	15,4	15,5	15,6	12,8	10,6
Velat/liikevaihto, %	33,2	26,8	28,6	31,9	33,7	34,7	38,7	39
Current ratio	1,4	1,3	1,1	1,2	1,1	1,1	1	1
Käyttöpääoma-%	4	3,7	4,7	4,5	4,8	5,1	4,9	5,6

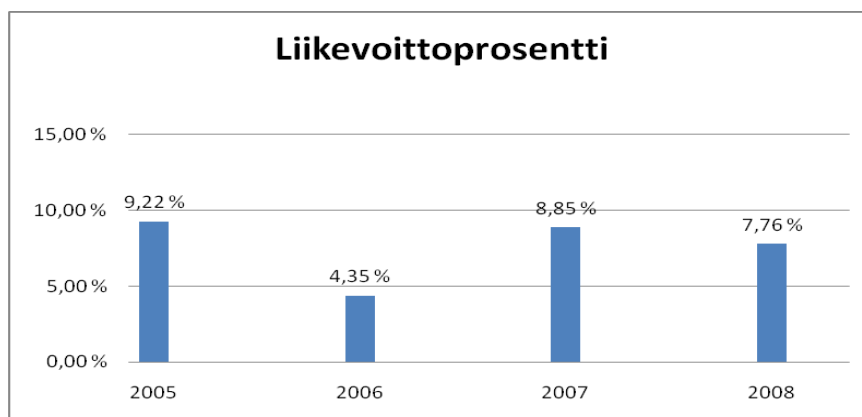
6.3 Lääkäriaseman tunnusluvut

Seuraavaksi on laskettu Lääkäriaseman tunnuslukuja vuosilta 2005 - 2008 ja tehty niiden kehitystä kuvaavat kaaviot. Tunnuslukujen tarkat laskentakaavat ovat liitteenä 7. Tunnuslukujen laskemiseen on käytetty fiktiivisiä lukuja.

6.3.1 Kannattavuuden tunnusluvut

Liikevoittoprosentti

Lääkäriaseman liikevoittoprosentti (kuva 4) on vuosina 2005 - 2008 ollut Yritystutkimsneuvottelukunnan ohjearvojen mukaan tyydyttävällä tasolla. Vuonna 2005 liikevoittoprosentti on yltänyt lähes hyvälle tasolle, melkein kymmeneen prosenttiin. Liikevoittoprosentti kertoo sen, kuinka monta senttiä jokaisesta myyntieurosta jää, kun muuttuvat ja kiinteät kulut sekä poistot on vähennetty pois. Esimerkiksi vuoden 2005 voittoprosentti 9,22 kertoo, että yhdestä myyntieurosta on jäänyt 9,22 senttiä kulujen ja poistojen jälkeen jäljelle.

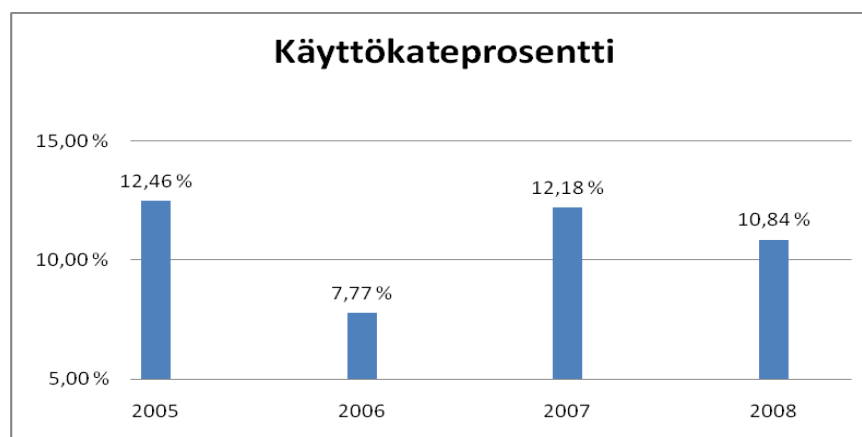
Kuva 4. Lääkäriaseman vuosien 2005 - 2008 liikevoittoprosentti

Käyttökateprosentti

Lääkäriaseman käyttökateprosentti (kuva 5) vuosina 2005 - 2008 on vaihdellut seitsemästä prosentista yli kahteentoista prosenttiin. Tunnusluku on siis ollut suhteellisen hyvällä tasolla, sillä palvelualalla käyttökateen tulisi olla 5 - 15 prosenttia.

Toimialan vuosien 1999 - 2004 käyttökateisiin verrattuna Lääkäriaseman käyttökateprosentti jää kuitenkin hieman alemmalle tasolle toimialan keskimääräisten prosentin ollessa yli 15. Toimialan vuosien 2005 - 2007 käyttökateprosentit ovat myös hiukan korkeammat, noin 14 prosenttia.

Toimialan kymmeneen suurimman yrityksen vuoden 2004 käyttökateprosentteista (liite 6) huomaa kuitenkin, että ne vaihtelevat myös saman toimialan välillä. Tämä johtuu siitä, että yritysten toimintaperiaatteet eroavat suuresti toisistaan. Alhaisemmat tunnusluvut ovat varsinaista lääkärikeskus- ja sairaalatoimintaa harjoittavilla yrityksillä, kuten Mehiläinen Oyj ja Medivire Oy, joiden kulurakenne on toiminnan luonteesta johtuen raskaampi. Korkeimmat käyttökateprosentit ovat lääkäri- ja hammaslääkärivastaanottojen hallinto-, markkinointi- ja hankintaorganisaatioina sekä vastaanottotulojen tuloutuskanavana toimivilla yrityksillä, kuten Plusterveys-Hammaslääkärit Oy.

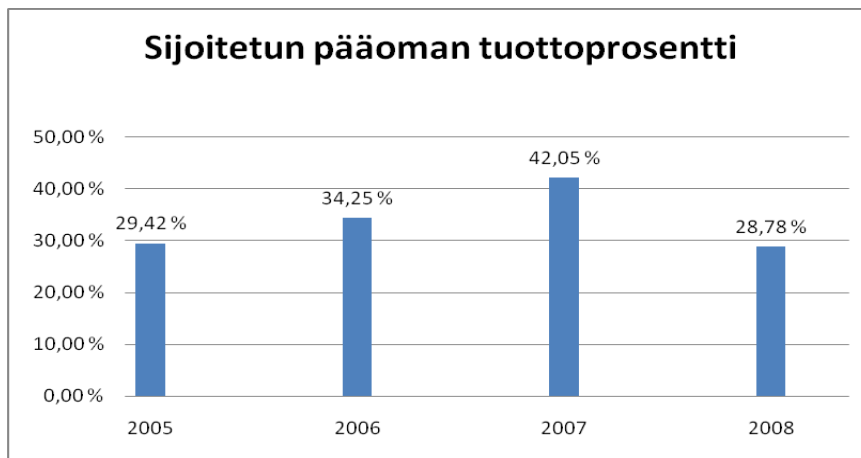

Kuva 5. Lääkäriaseman vuosien 2005 - 2008 käyttökateprosentti

Sijoitetun pääoman tuotto prosentti

Lääkäriaseman sijoitetulle pääomalle saatu (kuva 6) tuotto vuosina 2005 - 2008 on erittäin hyvä, sillä se ylittää reilusti 15 %:n hyvän rajan. Myös saman toimialan vuosien 1999 - 2004 sekä 2000 - 2007 sijoitetun pääoman tuotto prosentteihin verrattuna luvut ovat hyviä. Toimialan sijoitetun pääoman tuotto prosentti on vaihdellut 22 - 35 prosentin välillä. Korkea sijoitetun pääoman tuotto prosentti tarkoittaa, että yritys on onnistunut saamaan sijoitetun pääoman tuottamaan erittäin

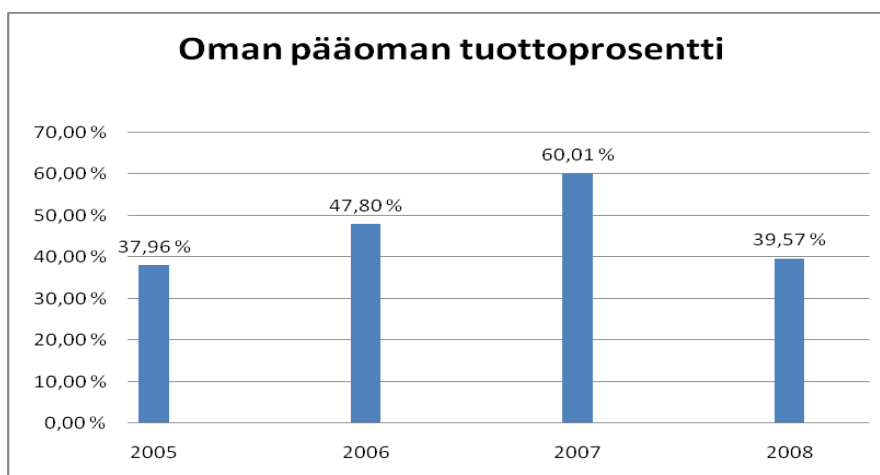
hyvin. Korkeaa sijoitetun pääoman tuotto prosenttia selittää myös korottomien velkojen suuri osuus taseen loppusummasta.

Kuva 6. Lääkäriaseman sijoitetun pääoman tuotto prosentti vuosina 2005 - 2008

Oman pääoman tuotto prosentti

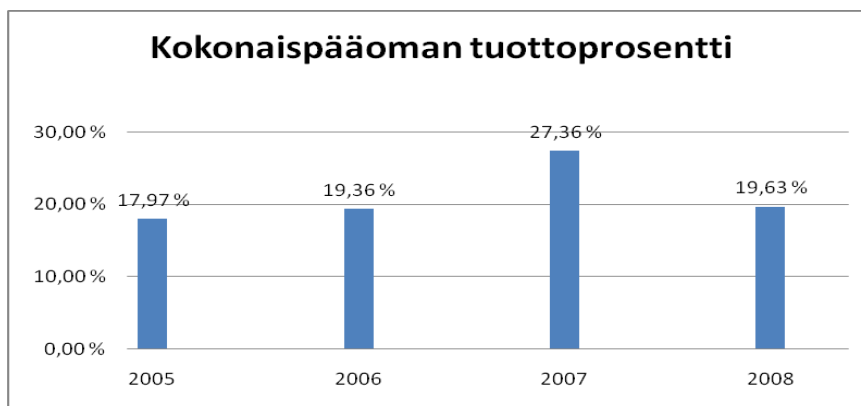
Oman pääoman tuotto prosentti (kuva 7) on sijoitetun pääoman tuotto prosenttien tavoin ollut erittäin hyvällä tasolla, sillä tunnusluvut ylittävät vuosina 2005 - 2008 oman pääoman tuotto prosenttien hyvän, eli 20 prosenttien, rajan. Tämä kertoo siis sen, että omalle pääomalle on saatu hyvä korko.

Kuva 7. Lääkäriaseman oman pääoman tuotto prosentti vuosina 2005 - 2008

Kokonaispääoman tuotto prosentti

Lääkäriaseman kokonaispääoman tuotto prosentti (kuva 8) vuosina 2005 - 2008 on ollut muiden tuotto prosenttien tapaan hyvällä tasolla. Toimialan lukuihin verrattuna Lääkäriaseman kokonaispääoman tuotto prosentti on myös ollut hyvällä tasolla. Tämä tarkoittaa sitä, että yritys on pystynyt tuottamaan hyvin tuottoa koko sen toimintaan sitoutuneelle pääomalle, mikä kertoo yrityksen hyvästä kannattavuudesta.

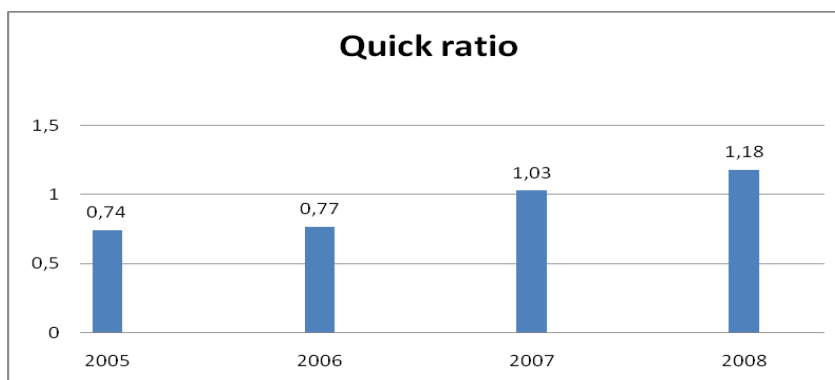

Kuva 8. Lääkäriaseman vuosien 2005 - 2008 kokonaispääoman tuotto prosentti

6.3.2 Maksuvalmiuden tunnusluvut

Quick ratio

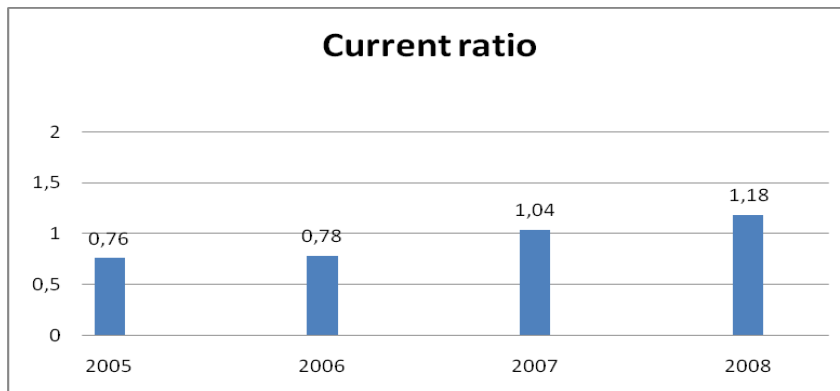
Lääkäriaseman quick ratio (kuva 9) on vuosina 2005 - 2006 ollut tyydyttävällä tasolla, mutta noussut vuosina 2007 ja 2008 hyvälle tasolle yli yhden. Kun quick ration ylittää arvon yksi, tarkoittaa se sitä, että yrityksen on mahdollista selviytyä lyhytaikaisista veloistaan pelkällä rahoitusomaisuudella.

Kuva 9. Lääkäriaseman quick ratio vuosina 2005 - 2008

Current ratio

Current ratio (kuva 10) on ollut heikolla tasolla vuosina 2005 ja 2006, mutta noussut tyydyttävälle tasolle vuosina 2007 ja 2008. Toimialan vuosien 2000 - 2007 tunnuslukuihin verrattuna Lääkäriaseman current ratio on ollut vuosina 2005 - 2006 hieman heikommalla tasolla, mutta vuosina 2007 - 2008 ollut jo toimialan lukujen kanssa samalla tasolla toimialan current ration ollessa 1.

Kuva 10. Lääkäriaseman current ratio vuosina 2005 – 2008

Käyttöpääoma

Lääkäriaseman käyttöpääoman (kuva 11) eli toimintaan sitoutuneen rahan määrä on vaihdellut vuosien 2005 - 2008 aikana. Vuonna 2007 toimintaan on sitoutunut eniten pääomia, kun taas vuonna 2006 pääomia on sitoutunut vähiten. Muutos johtuu vuoden 2007 myyntisaamisten suuresta määrästä. Vuoden 2006 käyttöpääomaa vähentää ostovelkojen melko suuri osuus taseessa.

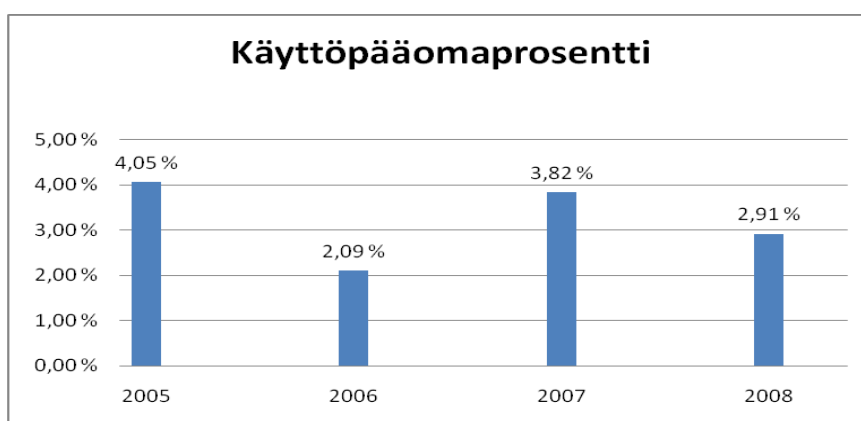

Kuva 11. Lääkäriaseman käyttöpääoma vuosina 2005 - 2008

Käyttöpääomaprosentti

Lääkäriaseman käyttöpääomaprosentti on kuvan 12 lukujen mukaan vaihdellut vuosina 2005 - 2008 kahdesta neljään prosenttiin. Käyttöpääomaprosentti on ollut korkeimmillaan vuonna 2005, jolloin se on ollut 4,05 %.

Käyttöpääomaprosenttia voidaan vertailla vain toimialan lukujen kesken. Toimialan käyttöpääomaprosenttiin verrattuna Lääkäriaseman luvut ovat hiukan matalammalla tasolla toimialan käyttöpääomaprosentin ollessa vuosina 2005 - 2007 noin 5 prosenttia.

Kuva 12. Lääkäriaseman vuosien 2005 - 2008 käyttöpääomaprosentti

6.3.3 Vakavaraisuuden tunnusluvut

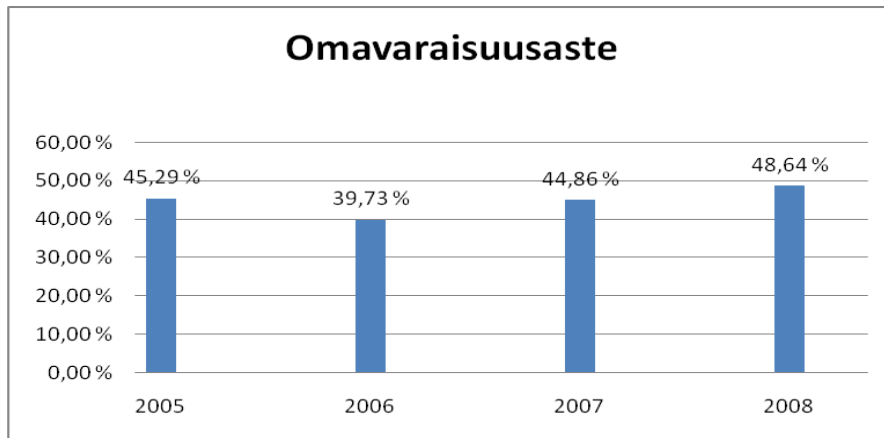
Omavaraisuusaste

Lääkäriaseman omavaraisuusaste kuvassa 13 on vuosien 2005 - 2008 ollut hyvällä tasolla. Ainoastaan vuonna 2006 omavaraisuusaste on tippunut vain hiukan alle 40 prosentin eli tyydyttävälle tasolle.

Lääkäriaseman omavaraisuusaste on kuitenkin ollut koko tarkastelujakson ajan terveellä pohjalla. Toimialojen vuosien 1999 - 2004 lukuihin verrattuna Lääkäriaseman omavaraisuusaste jää hieman heikommalle tasolle toimialojen omavaraisuusasteen ollessa yli 50 prosentin luokkaa.

Vuosien 2000 - 2007 toimialaraportin omavaraisuusasteisiin verrattuna Lääkäriaseman omavaraisuusaste on kuitenkin erittäin hyvä. Terveystieteiden ja

sosiaalipalveluiden omavaraisuusasteet ovat vuosina 2000 - 2007 vaihdellut 7 prosentista 15 prosenttiin, ollen näin heikolla tasolla.

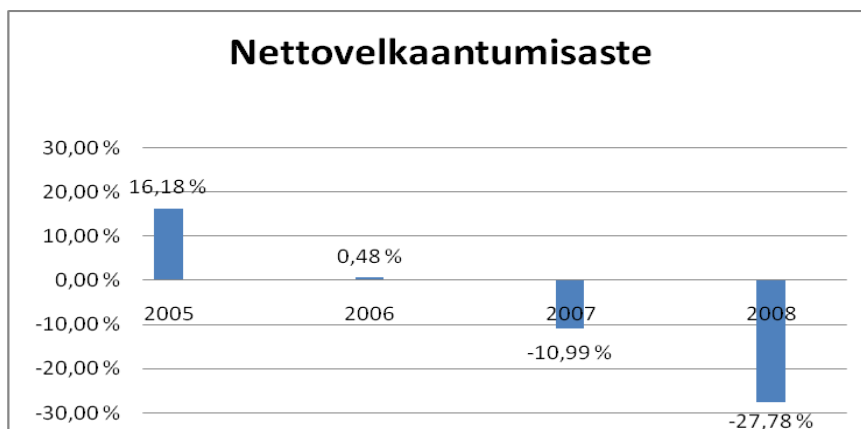

Kuva 13. Lääkäriaseman vuosien 2005 - 2008 omavaraisuusaste

Nettovelkaantumisaste

Yrityksen nettovelkaantumisaste (kuva 14) neljältä viime vuodelta on todella hyvällä tasolla. Vuonna 2005 velkaprosentti on ollut hiukan yli 16 prosenttia ja vuonna 2006 velkaantumisaste laskenut alle puoleen prosenttiin. Tunnusluku on siis ollut erittäin hyvä, velkaprosentin ollessa reilusti alle 50 %. Alhainen nettovelkaantumisaste tarkoittaa, että yrityksellä on vain vähän korollista velkaa suhteessa omaan pääomaan.

Vuosina 2007 ja 2008 nettovelkaantumisaste on jopa miinuksella. Tämä tarkoittaa, että yrityksellä on enemmän käteistä ja siihen verrattavia varoja kuin velkaa.

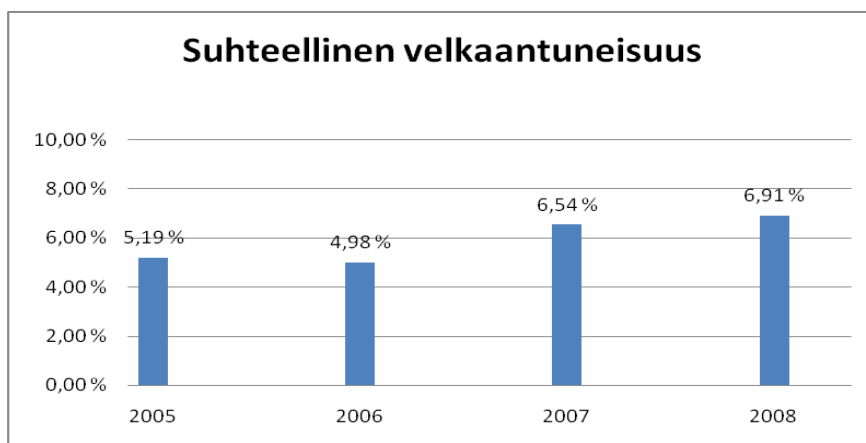
Kuva 14. Lääkäriaseman vuosien 2005 - 2008 nettovelkaantumisaste

Suhteellinen velkaantuneisuus

Vuosina 2005 - 2008 Lääkäriaseman suhteellinen velkaantuneisuus (kuva 15) on ollut erittäin alhaisella tasolla eli reilusti alle 40 prosenttia. Korkeimmillaan velkaprosentti on ollut tarkastelujakson aikana vuonna 2008, jolloin se on ollut lähes seitsemän prosenttia. Luku on kuitenkin erittäin hyvällä tasolla. Tarkastelujakson alhaiset velkaantumisprosentit tarkoittavat, että yrityksellä on ollut vain vähän velkaa suhteessa liikevaihtoon.

Lääkäriaseman velkaprosentti on erittäin hyvällä tasolla myös verrattuna saman toimialan velat/liikevaihto-prosenttiin. Toimialan velkaprosentti on vuosina 2000 - 2007 vaihdellut noin kolmestakymmenestä prosentista lähelle neljääkymmentä prosenttia.

Suhteellisen velkaantuneisuuden perusteella voidaan päätellä, millaiset käyttökatevaatimukset vieraan pääoman hoitokulut aiheuttavat. Korkea suhteellinen velkaantuneisuus edellyttää korkeaa käyttökateetta vieraan pääoman velvoitteista selviämiseksi. Koska Lääkäriaseman suhteellinen velkaantuneisuus on lähellä nollaa, on myös käyttökatevaatimus alhainen.

Kuva 15. Lääkäriaseman suhteellinen velkaantuneisuus vuosina 2005 – 2008

7 EXCEL-SEURANTAJÄRJESTELMÄ

Jotta yrityksen talouden kehitystä pystytään tarkastelemaan säännöllisesti tunnuslukujen avulla, on tätä varten rakennettu seurantajärjestelmä. Talouden seurantaohjelma on toteutettu Excel -taulukkolaskentaohjelmalla. Ohjelma on suunniteltu yrityksen apuvälineeksi keskeisten kannattavuuden, maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden tunnuslukujen laskemiseen ja niiden seurantaan.

7.1 Seurantajärjestelmän rakenne ja käyttö

Seurantajärjestelmä (liite 8) koostuu taseesta, tuloslaskelmasta sekä näiden pohjalta laskettavasta tunnuslukuanalyysistä. Seurantaohjelma laskee keskeiset kannattavuuden, maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden tunnusluvut kultakin tilikaudelta sekä antaa luvuille ohjeavot. Tunnusluvut lasketaan virallisesta tilinpäätöksestä syötettyjen lukujen perusteella.

7.1.1 Tilinpäätöstiedot

Seurantaohjelman ensimmäisellä tilinpäätös-välilehdellä (kuva 16) on tuloslaskelman ja taseen syöttötaulukko, johon käyttäjä syöttää tilinpäätöstiedot kultakin tilikaudelta oikeille kohdille. Tilinpäätös-välilehden alussa on lyhyt ohjeistus käyttäjälle sekä linkit tunnuslukuraporttiin, tunnuslukujen taso ja kaavat, yhteenveto ja kaavio-välilehdille.

Tilinpäätöstaulukkoon syötetään ensin tilinpäätöskausi. Sen jälkeen syötetään virallisen tilinpäätöksen tiedot. Tuloslaskelman sarakkeisiin tulot syötetään positiivisina ja menot miinusmerkkisinä lukuina. Taseeseen taas syötetään kaikki luvut positiivisina. Tiedot syötetään siis ohjelmaan aivan samalla tavalla, kuin luvut on merkitty tilinpäätökseen. Syöttöruudusta toiseen voidaan siirtyä nuolinäppäimillä, tabulaattorilla taikka napsauttamalla haluttua ruutua. Tietoja voi syöttää vain harmaisiin ruutuihin. Osan tilinpäätöksen riveistä, esimerkiksi tilikauden voiton ja taseen loppusumman, ohjelma laskee itse. Vertaamalla näitä valmiiksi laskettuja summia virallisen tilinpäätöksen tietoihin käyttäjä pystyy tarkistamaan, että on syöttänyt tilinpäätöksen luvut varmasti oikein.

Kun kaikki luvut tuloslaskelmasta ja taseesta on saatu syötettyä, voi siirtyä tarkastelemaan näiden lukujen perusteella laskettuja tunnuslukuja. Tunnuslukuraporttiin pääsee joko napsauttamalla alhaalla olevaa tunnuslukuraportti-välilehteä taikka ylhäällä olevaa tunnuslukuraportti-linkkiä.

Syötä virallisesta tilinpäätöksestä tuloslaskelman ja taseen luvut oikeille kohdilleen harmaisiin laatikoihin.

[Tunnuslukuraportti](#) laskee tilinpäätöstietojen perusteella tunnusluvuille arvot ja näyttää niiden tason.

Tunnuslukujen ohjearvot sekä niiden laskentakaavat selityksineen löydät [Tunnuslukujen taso ja kaavat-välilehdeltä](#).

[Yhteenvedo -välilehdeltä](#) löydät tunnuslukujen yhteenvedon ja niiden kehitystä kuvaavat graafiset kaaviot kaa [Kaaviot -välilehdeltä](#).

VIRALLINEN TILINPÄÄTÖS

kausi **2005**

TULOSLASKELMA		TASE	VASTAAVA
LIKEVAIHTO	100 372,65	PYSYVAT VASTAAVAT	
Valmiiden ja keskenäisten tuotteiden varastojen muutos		Aineettomat hyödykkeet	
Valmistus omaan käyttöön		Perustamismenot	
Liiketoiminnan muut tuotot	35 387,18	Tutkimusmenot	
Materiaalit ja palvelut		Kehittämismenot	
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		Aineettomat oikeudet	6 248,53
Ostot tilikauden aikana	-34 465,53	Liikearvo	
Varastojen muutos	267,57	Muut pitkävaikutteiset menot	
Ulkopuoliset palvelut	-329 857,23	Ennakkomaksut	
Henkilöstökulut		Aineelliset hyödykkeet	
Palkat ja palkkiot	-343 630,89	Maa- ja vesialueet	2 829,76
Henkilösivukulut		Rakennukset ja rakennelmat	32 361,20
		Koneet ja kalusto	148 042,50
		Muut aineelliset hyödykkeet	5 010,96

Kuva 16. Seurantaohjelman tilinpäätös-välilehti

7.1.2 Tunnuslukuraportti

Ohjelman toisella välilehdellä on tunnuslukuraportti (kuva 17), joka laskee kannattavuuden, maksuvalmiuden sekä vakavaraisuuden tunnusluvut automaattisesti tilinpäätökseen syötettyjen lukujen pohjalta. Taulukon ensimmäisessä sarakkeessa näkyy tunnusluvun nimi. Tunnuslukujen nimiä klikkaamalla pääsee tunnuslukujen taso ja kaavat-välilehdelle, josta näkee tunnuslukujen tason, tarkemman selityksen sekä tunnuslukujen laskukaavat. Tunnuslukujen nimien vieressä näkyy punaiset kolmiot. Viemällä hiiren nimen päälle näkee tunnusluvun lyhyen selityksen. Toisessa sarakkeessa näkyy tunnusluvun arvo joko euroina, kuten liikevoitto tai prosentteina, kuten liikevoittoprosentti. Kaikki tunnusluvut ilmoitetaan kahden desimaalin tarkkuudella. Taulukon kolmannessa sarakkeessa näkyy lisäksi prosenttimuotoisten tunnuslukujen taso.

Tunnusluvut voivat saada Yritystutkimusneuvottelukunnan luokitusten mukaan arvoja heikko, tyydyttävä, hyvä taikka hälyttävä. Tunnuslukuraportin voi tulostaa näytölle taulukon viereisestä tulosta -painikkeesta. Koko asiakirjan voi myös halutessaan tallentaa tallenna nimellä -painikkeesta.

TUNNUSLUKURAPORTTI		2005		TUNNUSLUKUJEN TASO	
KANNATTAVUUDEN TUNNUSLUVUT					
Liikevoitto €	92 582,22				
Liikevoitto -%	9,22		Tyydyttävä		
Käyttökate €	125 106,55				
Käyttökate -%	12,46		Tyydyttävä		
Sijoitetun pääoman tuotto-% (ROI)	29,42		Hyvä		
Oman pääoman tuotto-% (ROE)	37,96		Hyvä		
Kokonaispääoman tuotto-% (ROTA)	17,97		Hyvä		

TULOSTA

TALLENNA NIMELLÄ

Liikevoitto ilmaisee
 liiketoiminnan tuloksen
 ennen voitonjakoa ja
 tilinpäätössiirtoja

Kuva 17. Seurantaohjelman tunnuslukuraportti-välilehti

7.1.3 Tunnuslukujen taso ja kaavat

Kolmannella välilehdellä on tunnuslukujen taso sekä tunnuslukujen tarkemmat selitykset (kuva 18). Tunnuslukujen ohjearvojen perusteella ohjelma laskee tunnuslukuraporttiin tunnuslukujen tason.

Tunnuslukujen ohjearvot ovat yritystutkimusneuvottelukunnan antamia suosituksia. Tunnusluku voi saada arvon heikko, tyydyttävä tai hyvä sen perusteella, mihin kohtaan se sijoittuu asteikolla. Nettovelkaantumisaste voi saada myös arvon hälyttävä, jos velkaantumisaste on todella korkea. Käyttöpääomaprocentti on ohjelmaan valituista tunnusluvuista ainoa, jolle yritystutkimusneuvottelukunta ei ole antanut ohjearvoja. Tätä tunnuslukua voidaan vertailla vain toimialan lukujen kesken. Lääkäriaseman käyttöpääomaprocenttia voidaan verrata terveyspalvelujen toimialan käyttöpääomaprocenttiin. Tällä alalla käyttöpääomaprocentin pitäisi olla noin 4 - 5 prosentin luokkaa.

Tunnuslukujen ohjearvojen vieressä on niille myös tarkemmat selitykset sekä luvun arvoon vaikuttavat seikat. Sen lisäksi välilehdellä on esitetty kaikkien tunnuslukujen tarkat laskentakaavat.

TUNNUSLUKUJEN OHJEARVOT JA KAAVAT

Tunnusluvuille on annettu ohjearvoja. Tunnusluvut saattavat kuitenkin vaihdella eri yritysten ja toimialojen kesken. Tunnuslukuja arvioitaessa on tärkeää tunnistaa ne syyt, jotka ovat vaikuttaneet tunnuslukujen arvoon ja niissä tapahtuviin muutoksiin. Tärkeää on siis seurata yrityksen omaa kehitystä vuosittain ja tehdä muutosten perusteella tarvittavat toimet.

KANNATTAVUUDEN TUNNUSLUVUT

Liikevoitto €

Liikevoitto -%

- 0 Heikko - Liikevoitto on varsinaisen liiketoiminnan tulos ennen voitonjakoa ja tilinpäätössiirtoja.
- 5 Tyydyttävä - Muutokset liikevoittoprosentissa johtuvat muuttuneesta kannattavuudesta tai muutoksista yrityksen toiminnassa.
- 10 Hyvä

Liikevoittoprosentti =

$$\frac{\text{Liikevoitto}}{\text{Liikevaihto}} \times 100$$

Käyttökate €

Käyttökate-%

- 0 Heikko - Käyttökateeksi kutsutaan yrityksen voittoa ennen poistoja.
- 5 Tyydyttävä - Käyttökateprosentti kertoo kuinka paljon yrityksellä on käyttökate suhteessa liikevaihtoon.
- 15 Hyvä - Tunnusluku vaihtelee suuresti toimialoittain ja riippuu yrityksen toiminnan luonteesta.

Käyttökateprosentti =

$$\frac{\text{Liikevoitto} + \text{poistot}}{\text{Liikevaihto}} \times 100$$

Kuva 18. Seurantaohjelman tunnuslukujen taso ja kaavat-välilehti

7.1.4 Yhteenvetotaulukko

Yhteenveto-välilehdellä (kuva 19) on yhteenvetotaulukko vuosien 2005 - 2008 tunnusluvuista. Näihin lukuihin voidaan verrata kunkin tilikauden tunnuslukuja, jotka tulevat automaattisesti tilinpäätöstaulukkoon syötettyjen lukujen perusteella. Tämän taulukon avulla nähdään siis tunnuslukujen kehitys vuosiin 2005 - 2008 verrattuna. Taulukon voi tulostaa taulukon vieressä olevasta tulosta-painikkeesta.

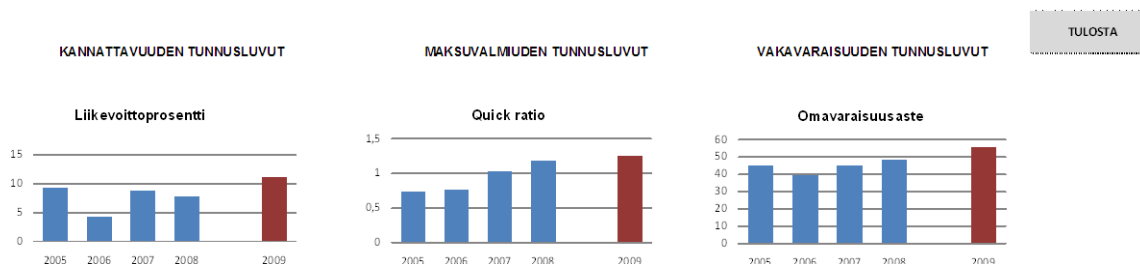
YHTEENVETOTAULUKKO

	2005	2006	2007	2008	2009	TULOSTA
KANNATTAVUUDEN TUNNUSLUVUT						
Liikevoitto €	92 582,22	68 082,22	156 327,34	115 632,24	16 766,00	
Liikevoitto-%	9,22	4,35	8,85	7,76	11,18	
Käyttökate €	125 106,55	121 685,72	215 083,71	161 446,85	16 766,00	
Käyttökate-%	12,46	7,77	12,18	10,84	11,18	
Sijoitetun pääoman tuotto-% (ROI)	29,42	34,25	42,05	28,78	17,28	
Oman pääoman tuotto-% (ROE)	37,96	47,80	59,99	39,57	31,05	
Kokonaispääoman tuotto-% (ROTA)	17,97	19,36	27,36	19,63	21,01	

Kuva 19. Seurantaohjelman yhteenvetotaulukko-välilehti

7.1.5 Kaaviot

Kaaviot-välilehdellä (kuva 20) on esitettyä vuoden 2005 - 2008 kaikki kannattavuuden, maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden tunnusluvut kaavion muodossa. Ne näkyvät kaavioissa sinisillä palkeilla. Näihin lukuihin voidaan verrata aina tietyn tilikauden tunnuslukuja. Kaavioihin tulee uuden tilikauden syötettyjen tietojen pohjalta automaattisesti palkki, joka näkyy punaisella. Kaaviot voi tulostaa niiden oikean puoleisesta tulosta-painikkeesta.

Kuva 20. Seurantaohjelman kaaviot-välilehti

7.2 Yhteenveto Excel-seurantajärjestelmästä

Ohjelma on suunniteltu mahdollisimman yksinkertaiseksi ja helppokäyttöiseksi. Käyttäjän tarvitsee vain syöttää tilinpäätöstiedot taulukkoon oikeille sarakkeille. Näiden lukujen perusteella tunnuslukuraportti laskee suoraan tunnusluvut ja näyttää myös niiden tason. Lisäksi luvut näkyvät myös yhteenvetotaulukossa ja kaavioissa. Seurantajärjestelmän käyttämisen helpottamiseksi on laitettu myös hieman ohjeistusta opastamaan ohjelman käyttäjää.

Seurantajärjestelmän tarkoituksena tuottaa tietoa talouden seuranta varten. Talouden seuranta ei kuitenkaan saa olla liian aikaa vievää. Höydyn tulisi olla suurempi kuin siihen laitettu panos. Ohjelmaan on valittu vain yleisimmät ja yksinkertaisimmat kannattavuuden, maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden mittarit, jotta seuranta näiden tunnuslukujen avulla olisi mahdollisimman helppoa. Kaikkia tunnuslukuja ei tarvitse eikä aina voikaan käyttää. Kaikkein tärkeintä on se, että tarkastelu kattaa talouden kokonaisuuden eli kannattavuuden, vakavaraisuuden ja maksuvalmiuden.

Jotkin tunnusluvut ovat sen luonteisia, että ne soveltuvat laskettaviksi vain kerran vuodessa. Osaa luvuista taas voidaan seurata useammin. Kuukausittain voidaan laskea käyttökate ja käyttökateprosentti sekä quick ratio ja current ratio. Hieman pidemmällä aikavälillä eli vuosittain voidaan seurata pääomien tuotto prosentteja, voitto prosenttia, sekä omavaraisuuden ja velkaantumisen tunnuslukuja.

Jotta seurantajärjestelmästä on hyötyä, näitä tunnuslukuja on osattava käyttää hyväksi päätöksenteossa. Käyttäjän tulisi ymmärtää, mitä tunnusluvut kertovat. Tämän seikan varmistamiseksi seurantajärjestelmään on laitettu tunnusluville selitykset sekä näytetty niiden tarkat laskentakaavat.

On myös tärkeää, että tunnusluvuista tehdään johtopäätöksiä: ovatko asiat hyväksyttävällä tasolla vai eivät. Jos luvut eivät ole kohdallaan, olisi hyvä miettiä, kuinka paljon on parannettavaa. Jos asiat ovat kunnossa, on mietittävä, paljonko niissä on pelivaraa.

8 YHTEENVETO

Yrityksen talouden hallinnassa ei ole kyse pelkästään siitä, että osaa laskea erilaisia tunnuslukuja, vaan siinä, että ymmärtää yrityksen talouden kokonaisuuden. Yrityksen taloudellisen tilanteen tunteminen ja sen seuraaminen on ehdottoman tärkeää esimerkiksi päätöksentekotilanteissa. Pienissä ja keskisuurissa yrityksissä talouden asioihin paneutuminen jää usein vähäiseksi jokapäiväisen liiketoiminnan pyörittämisen ohella. Talouden seurannan pitäisi kuitenkin olla aina rutiininomaista. Pk-yrityksissä olisi siksi hyvä kehittää mahdollisimman yksinkertainen talouden seurantajärjestelmä, jonka avulla pystytään hyödyntämään tilinpäätösformaatiota.

Tilinpäätöstiedoista on laskettavissa erilaisia tunnuslukuja talouden seuranta varten. Yrityksen taloutta voidaan mitata kannattavuuden, maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden tunnusluvuilla. Yrityksen talouden tarkastelu vaatii aina näiden kolmen osatekijän mittaamista, sillä ne ovat vahvasti kytköksissä toisiinsa. Hyvä kannattavuus mahdollistaa riittävän rahavirran. Tämä taas mahdollistaa vahvan taseen eli riittävän maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden.

On silti hyvä pitää asiat yksinkertaisina ja seurata vain tärkeimpiä tunnuslukuja. Tunnuslukujen mittaamisessa on myös hyvä käyttää sellaisia tunnuslukuja, jotka mittaavat juuri sitä mitä täytyy mitata, ja että lukija ymmärtää, mitä kukin mittari kertoo. Jotta tunnuslukuja pystytään arvioimaan, on niitä verrattava aina johonkin vertailuarvoon: yrityksen aikaisempiin lukuihin, toimialan lukuihin tai tunnusluville annettuihin ohjearvoihin. On myös tärkeää, että lukujen seuranta on jatkuvaa ja säännöllistä. Näin yrityksen talouden tilaa pystytään arvioimaan ja sen perusteella mahdollisesti myös kehittämään.

LÄHTEET

Alhola, K. & Lauslahti, S. 2006. Taloutta johtamista varten – esimiehille ja asiantuntijoille. 2. painos. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Bridge, S., O'Neill, K. & Cromie, S. 2001. Understanding enterprise, entrepreneurship & small business. London: Macmillan.

Drury, C. 2006. Management Accounting For Business. 3rd edition. London: Thomson Learning.

Ekroos, V. & Partanen, I. 2006. Toimialaraportti: Terveyspalvelut. KTM:n ja TE-keskusten julkaisu. Saatavissa:
<http://www.temtoimialapalvelu.fi/files/132/Terveyspalvelut.pdf> [viitattu 5.9.2009].

Finnvera. Toimialatilastot: terveydenhuolto- ja sosiaalipalvelut. Saatavissa:
<http://www.finnvera.fi/fin/Kehittaaminen-ja-kasvu/Hae-tietoja-ja-kaeytae-tyoekaluja/Vertaile-toimialojen-tunnuslukuja> [viitattu 17.10.2009].

Kankaanpää, M. Tilinpäätösanalyysi 2008-2009. Saatavissa:
<http://lipas.uwasa.fi/~mhl/TPanalyysi2.pdf> [viitattu 1.3.2009].

Kinnunen, J., Leppiniemi, J., Martikainen, T. & Virtanen, K. 2000. Yrityksen taloushallinnon perusteet. Keuruu: KY-Palvelu Oy.

Kinnunen, J., Leppiniemi, J., Puttonen, V. & Virtanen, K. 2002. Tietoa yrityksen taloudesta. Keuruu: KY-Palvelu Oy.

Kirjanpidon ABC. Taloushallintoliitto. 2007. Saatavissa:
http://www.taloushallintoliitto.fi/tilitoimistot/kirjanpidon_abc/ [viitattu 6.8.2009].

Kirjanpitoasetus 30.12.1997/1339

Kirjanpitolaki 30.12.1997/1336

Koivikko, K. 2009. Viime vuodella oli väliä. Kauppalehti 9.6.2009. s.15

Komission suositus mikroyritysten sekä pienten ja keskisuurten yritysten määritelmästä. 2003. Saatavissa: http://www2.te-keskus.fi/new/var/Yrityspalvelut/Komission_pk_maaritelma.pdf [viitattu 6.8.2009].

Kouvolan Lääkäriasema. Saatavissa: <http://www.kouvolanlaakariasema.fi/> [viitattu 4.10.2009].

Laitinen, E. 2003. Yritystoiminnan uudet mittarit. 3.painos. Helsinki: Talentum Media Oy.

Leppiniemi, J. & Kykkänen, T. 2005. Kirjanpito, tilinpäätös ja tilinpäätöksen tulkinta. 4.uudistettu painos. Helsinki: WSOY.

Niskanen, J. & Niskanen, M. 2003. Tilinpäätösanalyysi. Helsinki: Edita Prima Oy.

Salmi, I. 2000. Mitä tilinpäätös kertoo? Helsinki: Oy Edita Ab.

Salmi, I. & Rekola-Nieminen, L. 2004. Tilinpäätöksen rakentaminen ja tulkinta. Helsinki: Edita Prima Oy.

Siikavuo, J. 2003. Pienyrityksen taloushallinto. Helsinki: Talentum Media Oy.

Viitala, J. 2006. Yrittäjän taloushallinnon perusteet. Helsinki: Tietosanoma Oy.

Viitala, R. & Jylhä, E. 2001. Menstyvä yritys: Liiketoimintaosaamisen perusteet. Helsinki: Edita Oyj.

Yritystutkimusneuvottelukunta. 2002. Yritystutkimuksen tilinpäätösanalyysi. 7. korjattu laitos. Helsinki: Gaudeamus.

Vastaavaa**PYSYVÄT VASTAAVAT****Aineettomat hyödykkeet**

Perustamismenot
 Tutkimusmenot
 Kehittämismenot
 Aineettomat oikeudet
 Liikearvo
 Muut pitkävaikutteiset menot
 Ennakkomaksut

Aineelliset hyödykkeet

Maa- ja vesialueet
 Rakennukset ja rakennelmat
 Koneet ja kalusto
 Muut aineelliset hyödykkeet
 Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat

Sijoitukset

Osuudet saman konsernin yrityksissä
 Saamiset saman konsernin yrityksiltä
 Osuudet omistusyhteisyhteisöissä
 Saamiset omistusyhteisyhteisöissä
 Muut osakkeet ja osuudet
 Muut saamiset
 Omat osakkeet/osuudet

Vastattavaa**OMA PÄÄOMA****Osake-, osuus- tai muu vastaava pääoma****Ylikurssirahasto****Arvonkorotusrahasto****Muut rahastot**

Omien osakkeiden/osuuksien rahasto
 Vararahasto
 Yhtiöjärjestyksen tai sääntöjen mukaiset rahastot
 Muut rahastot

Edellisten tilikausien voitto (tappio)**Tilikauden voitto (tappio)****Pääomalainat****TILINPÄÄTÖSSIIRTOJEN KERTYMÄ**

Poistoero
 Vapaaehtoiset varaukset

PAKOLLISET VARAUKSET

Eläkevaraukset
 Verovaraukset
 Muut pakolliset varaukset

VAIHTUVAT VASTAAVAT**Vaihto-omaisuus**

Aineet ja tarvikkeet
 Keskeneräiset tuotteet
 Valmiit tuotteet/tavarat
 Muu vaihto-omaisuus
 Ennakkomaksut

Saamiset**Pitkäaikaiset**

Myyntisaamiset
 Saamiset saman konsernin yrityksiltä
 Saamiset omistusyhteisyhteisöiltä
 Lainasaamiset
 Muut saamiset
 Maksamattomat osakkeet/osuudet
 Siirtosaamiset

Lyhytaikaiset

Myyntisaamiset
 Saamiset saman konsernin yrityksiltä
 Saamiset omistusyhteisyhteisöiltä
 Lainasaamiset
 Muut saamiset
 Maksamattomat osakkeet/osuudet
 Siirtosaamiset

Rahoitusarvopaperit

Osuudet saman konsernin yrityksissä
 Oman osakkeet/osuudet
 Muut osakkeet ja osuudet
 Muut arvopaperit

Rahat ja pankkisaamiset**Vastaavaa yhteensä****VIERAS PÄÄOMA****Pitkäaikainen**

Joukkovelkakirjalainat
 Vaihtovelkakirjalainat
 Lainat rahoituslaitoksilta
 Eläkelainat
 Saadut ennakot
 Ostovelat
 Rahoitusvekselit
 Velat saman konsernin yrityksille
 Velat omistusyhteisyhteisöille
 Muut velat
 Siirtovelat

Lyhytaikainen

Joukkovelkakirjalainat
 Vaihtovelkakirjalainat
 Lainat rahoituslaitoksilta
 Eläkelainat
 Saadut ennakot
 Ostovelat
 Rahoitusvekselit
 Velat saman konsernin yrityksille
 Velat omistusyhteisyhteisöille
 Muut velat
 Siirtovelat

Vastattavaa yhteensä

LYHENNETTY TASE

VASTAAVAA

Liite 2

Pysyvät vastaavat

Aineettomat hyödykkeet

Aineelliset hyödykkeet

Sijoitukset

Pysyvät vastaavat yhteensä

Vaihtuvat vastaavat

Vaihto-omaisuus

Saamiset

Pitkäaikaiset

Lyhytaikaiset

Myyntisaamiset

Muut saamiset

Lyhytaikaiset saamiset yhteensä

Saamiset yhteensä

Rahoitusarvopaperit

Rahat ja pankkisaamiset

Vaihtuvat vastaavat yhteensä

VASTAAVAA YHTEENSÄ

VASTATTAVAA

Oma pääoma

Osakepääoma

Osakeanti

Ylikurssirahasto

Arvonkorotusrahasto

Muut rahastot

Edellisten tilikausien voitto (tappio)

Tilikauden voitto (tappio)

Pääomalaina

Oma pääoma yhteensä

Tilinpäätössiirtojen kertymä

Pakolliset varaukset

Vieras pääoma

Pitkäaikainen

Lyhytaikainen

Ennakkomaksut

Ostovelat

Muut velat

Lyhytaikainen yhteensä

Vieras pääoma yhteensä

VASTATTAVAA YHTEENSÄ

LIKEVAIHTO

Valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varastojen muutos

Valmistus omaan käyttöön

Liiketoiminnan muut tuotot

Materiaalit ja palvelut

- Aineet, tarvikkeet ja tavarat
 - Ostot tilikauden aikana
 - Varastojen muutos
- Ulkopuoliset palvelut

Henkilöstökulut

- Palkat ja palkkiot
- Henkilösivukulut
 - Eläkekulut
 - Muut henkilösivukulut

Poistot ja arvonalentumiset

- Suunnitelman mukaiset poistot
- Arvonalentumiset pysyvien vastaavien hyödykkeistä
- Vaihtuvien vastaavien poikkeukselliset arvonalentumiset

Liiketoiminnan muut kulut

LIKEVOITTO (-TAPPIO)

Rahoitustuotot ja -kulut

- Tuotot osuuksista saman konsernin yrityksissä
- Tuotot osuuksista omistusyhteisyriyksissä
- Tuotot muista pysyvien vastaavien sijoituksista
- Muut korko- ja rahoitustuotot
- Arvonalentumiset pysyvien vastaavien sijoituksista
- Arvonalentumiset vaihtuvien vastaavien rahoitusarvopapereista
- Korkokulut ja muut rahoituskulut

VOITTO (TAPPIO) ENNEN SATUNNAISIA ERIÄ

Satunnaiset erät

- Satunnaiset tuotot
- Satunnaiset kulut

VOITTO (TAPPIO) ENNEN TILINPÄÄTÖSSIIRTOJA JA VEROJA

Tilinpäätössiirrot

- Poistoerojen muutos
- Vapaaehtoisten varausten muutos

Tuloverot

Muut välittömät verot

TILIKAUDEN VOITTO (TAPPIO)

LIKEVAIHTO

Hankinnan ja valmistuksen kulut

Bruttokate

Myynnin ja markkinoinnin kulut

Hallinnon kulut

Liiketoiminnan muut tuotot

Liiketoiminnan muut kulut

LIKEVOITTO (-TAPPIO)

Rahoitustuotot ja -kulut

Tuotot osuuksista saman konsernin yrityksissä

Tuotot osuuksista omistusyhteisyhteisöissä

Tuotot muista pysyvien vastaavien sijoituksista

Muut korko- ja rahoitustuotot

Arvonalentumiset pysyvien vastaavien sijoituksista

Arvonalentumiset vaihtuvien vastaavien rahoitusarvopapereista

Korkokulut ja muut rahoituskulut

VOITTO (TAPPIO) ENNEN SATUNNAISIA ERIÄ

Satunnaiset erät

Satunnaiset tuotot

Satunnaiset kulut

VOITTO (TAPPIO) ENNEN TILINPÄÄTÖSSIIRTOJA JA VEROJA

Tilinpäätössiirrot

Poistoerojen muutos

Vapaaehtoisten varausten muutos

Tuloverot

Muut välittömät verot

TILIKAUDEN VOITTO (TAPPIO)

Kululajikohtainen tuloslaskelma esitettynä bruttotuloksesta lähtien

Bruttotulos

Henkilöstökulut

Palkat ja palkkiot
Henkilösivukulut
 Eläkekulut
 Muut henkilösivukulut
Henkilöstökulut yhteensä

Poistot ja arvonalentumiset

Suunnitelman mukaiset poistot
Arvonalentumiset pysyvien vastaavien hyödykkeistä
Vaihtuvien vastaavien poikkeukselliset arvonalentumiset
Poistot ja arvonalentumiset yhteensä

Liiketoiminnan muut kulut

LIIKEVOITTO/-TAPPIO

Rahoitustuotot ja -kulut

Tuotot osuuksista omistusyhteisyrytyksissä
Tuotot muista pysyvien vastaavien sijoituksista
Muut korko- ja rahoitustuotot
Arvonalentumiset pysyvien vastaavien sijoituksista
Arvonalentumiset vaihtuvien vastaavien rahoitusarvopapereista
Korkokulut ja muut rahoituskulut
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä

VOITTO/TAPPIO ENNEN SATUNNAISIA ERIÄ

Satunnaiset erät

Satunnaiset tuotot
Satunnaiset kulut
Satunnaiset erät yhteensä

VOITTO/TAPPIO ENNEN TILINPÄÄTÖSSIIRTOJA JA VEROJA

Tilinpäätössiirrot

Poistoeron muutos

Tuloverot

TILIKAUDEN VOITTO/TAPPIO

Kymmenen suurimman terveydenhuoltopalveluja tuottavan yrityksen tunnuslukuja vuodelta 2004

	Liike- vaihto milj. €	Liike- vaihdon kasvu %	Käyttö- kate %	Sipo-%	Omava- raisuus- aste (%)
Mehiläinen Oyj	84,9	14	11,2	8,3	36,1
PlusTerveys-Hammas- lääkärit Oy	83,1	4,4	22,2	32,5	84,8
Medivire Oy	71,6	28,1	8,8	19,4	46,0
Suomen Terveystalo Oy	43,9	129,8	14,5	3,6	45,5
Diakor Terveyspalvelut Oy	41,7	0	14,4	28,3	52,1
Oulun Diakonissalaitos Oy	28,4	2,2	5,6		43,0
Helsingin Lääkärikeskus Oy	22,1	20,0	14,9	20,4	49,3
Lääkäriasema Pulssi Oy	18,4	0	16,4	9,3	20,4
Oy Medix Ab	13,5	0,3	15,9	21,7	80,9
Pratkiconova Oy	10,6	0	16,7	110,2	52,4

LÄÄKÄRIASEMAN TUNNUSLUVUT VUOSILTA 2005-2008

Liite 7/1

Liikevoittoprosentti

2005	$\frac{92\,582,00}{1\,003\,702,65}$	x 100	=	9,22 %
2006	$\frac{68\,082,21}{1\,566\,361,73}$	x 100	=	4,35 %
2007	$\frac{156\,327,36}{1\,766\,518,65}$	x 100	=	8,85 %
2008	$\frac{115\,632,24}{1\,489\,206,45}$	x 100	=	7,76 %

Käyttökateprosentti

2005	$\frac{92582,23 + 32524,33}{1\,003\,702,65}$	x 100	=	12,46 %
2006	$\frac{68082,21 + 53603,50}{1\,566\,361,73}$	x 100	=	7,77 %
2007	$\frac{156327,36 + 58756,37}{1\,766\,518,65}$	x 100	=	12,18 %
2008	$\frac{115632,24 + 45814,61}{1\,489\,206,45}$	x 100	=	10,84 %

Sijoitetun pääoman tuottoprosentti

2005	$\frac{56627,64 + 2566,25}{329360,92 - 63938,77 - 64194,74}$	x 100	=	29,42 %
2006	$\frac{88170,39 + 1727,03}{464236,37 - 106680,09 - 95090,65}$	x 100	=	34,25 %
2007	$\frac{153785,48 + 2578,84}{571422,86 - 103950,51 - 95653,58}$	x 100	=	42,05 %
2008	$\frac{101133,45 + 2036,78}{525450,51 - 82499,58 - 84533,33}$	x 100	=	28,78 %

Oman pääoman tuotto prosentti

2005	$\frac{56627,64}{16779,78 - 58258,06 + 56627,64 + 134033,85} \times 100 = 37,96 \%$
2006	$\frac{88170,39}{20780,70 - 90999,26 + 88170,39 + 166487,64} \times 100 = 47,80 \%$
2007	$\frac{153785,48}{18755,11 - 96147,37 + 153785,48 + 179918,21} \times 100 = 60,01 \%$
2008	$\frac{101133,45}{60763,38 - 66967,38 + 101133,45 + 160643,86} \times 100 = 39,57 \%$

Kokonaispääoman tuotto prosentti

2005	$\frac{56627,64 + 2566,25}{329\ 360,92} \times 100 = 17,97 \%$
2006	$\frac{88170,39 + 1727,03}{464\ 236,37} \times 100 = 19,36 \%$
2007	$\frac{153785,48 + 2578,84}{571\ 422,86} \times 100 = 27,36 \%$
2008	$\frac{101133,45 + 2036,78}{525\ 450,51} \times 100 = 19,63 \%$

Quick ratio

2005	$\frac{27904,10 + 96529,30 + 5133,19}{3851,80 + 63938,77 + 42465,50 + 64194,74} = 0,74$
2006	$\frac{77146,26 + 127880,07 + 8111,67}{5612,22 + 106680,09 + 70008,51 + 95090,65} = 0,77$
2007	$\frac{143651,65 + 148107,80 + 19815,58}{5036,54 + 103950,51 + 98561,18 + 95653,58} = 1,03$
2008	$\frac{128850,66 + 45000,00 + 108787,64 + 15584,68}{4867,87 + 82499,58 + 81204,83 + 84533,33} = 1,18$

Current ratio

2005	$\frac{27904,10 + 96529,30 + 5133,19 + 2959,33}{3851,80 + 63938,77 + 42465,50 + 64194,74}$	=	0,76
2006	$\frac{77146,26 + 127880,07 + 8111,67 + 3443,52}{5612,22 + 106680,09 + 70008,51 + 95090,65}$	=	0,78
2007	$\frac{143651,65 + 148107,80 + 19815,58 + 3483,62}{5036,54 + 103950,51 + 98561,18 + 95653,58}$	=	1,04
2008	$\frac{128850,66 + 45000,00 + 108787,64 + 15584,68 + 1422,65}{4867,87 + 82499,58 + 81204,83 + 84533,33}$	=	1,18

Käyttöpääoma

2005	$2959,33 + 96529,30 + 5133,19 - 63938,77 =$	40683,05
2006	$3443,52 + 127880,07 + 8111,67 - 106680,09 =$	32755,17
2007	$3483,62 + 148107,80 + 19815,58 - 103950,51 =$	67456,49
2008	$1422,65 + 108787,64 + 15584,68 - 82499,58 =$	43295,39

Käyttöpääomaprosentti

2005	$\frac{40683,05}{1003702,65} \times 100 =$	4,05 %
2006	$\frac{32755,17}{1566361,73} \times 100 =$	2,09 %
2007	$\frac{67456,49}{1766518,65} \times 100 =$	3,82 %
2008	$\frac{43295,39}{1489206,45} \times 100 =$	2,91 %

Omavaraisuusaste

2005	$\frac{16779,78 - 58258,06 + 56627,64 + 134033,85}{329360,92}$	x 100	=	45,29 %
2006	$\frac{20780,70 - 90999,26 + 88170,39 + 166487,64}{464236,37}$	x 100	=	39,73 %
2007	$\frac{18775,11 - 96147,37 + 153785,48 + 179918,21}{571422,86}$	x 100	=	44,86 %
2008	$\frac{60763,38 - 66967,38 + 101133,45 + 160643,86}{525450,51}$	x 100	=	48,64 %

Nettovelkaantumisaste

2005	$\frac{5726,90 + 3851,80 + 42465,50 - 27904,10}{16779,78 - 58258,06 + 56627,64 + 134033,85}$	x 100	=	16,18 %
2006	$\frac{2405,43 + 5612,22 + 70008,51 - 77146,26}{20780,70 - 90999,26 + 88170,39 + 166487,64}$	x 100	=	0,48 %
2007	$\frac{11889,62 + 5036,54 + 98561,18 - 143651,65}{18775,11 - 96147,37 + 153785,48 + 179918,21}$	x 100	=	-10,99 %
2008	$\frac{16771,59 + 4867,87 + 81204,83 - 128850,66 - 45\ 0000,00}{60763,38 - 66967,38 + 101133,45 + 160643,86}$	x 100	=	-27,78 %

Suhteellinen velkaantuneisuus

2005	$\frac{5726,90 + 3851,80 + 42465,50}{1003702,65}$	x 100	=	5,19 %
2006	$\frac{2405,43 + 5612,22 + 70008,51}{1566361,73}$	x 100	=	4,98 %
2007	$\frac{11889,62 + 5036,54 + 98561,18}{1766518,65}$	x 100	=	6,54 %
2008	$\frac{16771,59 + 4867,87 + 81204,83}{1489206,45}$	x 100	=	6,91 %

Syötä virallisesta tilinpäätöksestä tuloslaskelman ja taseen luvut oikeille kohdilleen harmainsi laatikoihin.
[Tunnuslukuraportti](#) laskee tilinpäätöstietojen perusteella tunnusluville arvot ja näyttää niiden tason.
 Tunnuslukujen ohjearvot sekä niiden laskentakaavat selityksineen löydät [Tunnuslukujen taso ja kaavat-välilehdeltä](#).
[Yhteenveto-välilehdeltä](#) löydät tunnuslukujen yhteenvedon ja niiden kehitystä kuvaavat graafiset kaaviot kaa [Kaaviot-välilehdeltä](#).

VIRALLINEN TILINPÄÄTÖS
 kausi

TULOSLASKELMA

LIKEVAIHTO	
Valmiden ja keskeneräisten tuotteiden varastojen muutos	
Valmistus omaan käyttöön	
Liiketoiminnan muut tuotot	
Materiaalit ja palvelut	
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	
Ostot tilikauden aikana	
Varastojen muutos	
Ulkopuoliset palvelut	
Henkilöstökulut	
Palkat ja palkkiot	
Henkilösivukulut	
Eläkekulut	
Muut henkilösivukulut	
Poistot ja arvonalentumiset	
Suunnitelman mukaiset poistot	
Arvonalentumiset pysyvien vastaavien hyödykkeistä	
Vaihtuvien vastaavien poikkeukselliset arvonalentumiset	
Liiketoiminnan muut kulut	
LIKEVOITTO (-TAPPIO)	0,00
Rahoitustuotot ja kulut	
Tuotot osuiksista saman konsernin yrityksissä	
Tuotot osuiksista omistusyhteisyrityksissä	
Tuotot muista pysyvien vastaavien sijoituksista	
Muut korko- ja rahoitustuotot	
Arvonalentumiset pysyvien vastaavien sijoituksista	
Arvonalentumiset vaihtuvien vastaavien rahoitusarvopapereista	
Korkokulut ja muut rahoituskulut	
VOITTO (TAPPIO) ENNEN SATUNNAISIA ERIÄ	0,00
Satunnaiset erät	
Satunnaiset tuotot	
Satunnaiset kulut	
VOITTO (TAPPIO) ENNEN TILINPÄÄTÖSSIIRTOJA JA VEROJA	0,00
Tilinpäätössiirrot	
Poistoerojen muutos	
Vapaaehtoisten varausten muutos	
Tuloverot	
Muut väittämät verot	
TILIKAUDEN VOITTO (TAPPIO)	0,00

TASE

VASTAAVAA

PYSYVÄT VASTAAVAT

Aineettomat hyödykkeet	
Perustamismenot	
Tutkimusmenot	
Kehittämismenot	
Aineettomat oikeudet	
Liiketoiminta	
Muut pitkävaikutteiset menot	
Ennakkomaksut	
Aineelliset hyödykkeet	
Maa- ja vesialueet	
Rakennukset ja rakennelmat	
Koneet ja kalusto	
Muut aineelliset hyödykkeet	
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	
Sijoitukset	
Osuudet saman konsernin yrityksissä	
Saamiset saman konsernin yrityksiltä	
Osuudet omistusyhteisyrityksissä	
Saamiset omistusyhteisyrityksiltä	
Muut osakkeet ja osuudet	
Muut saamiset	
Omat osakkeet/osuudet	

VAIHTUVAT VASTAAVAT

Vaihto-omaisuus	
Aineet ja tarvikkeet	
Keskeneräiset tuotteet	
Valmiit tuotteet/tavarat	
Muu vaihto-omaisuus	
Ennakkomaksut	
Pitkäaikaiset saamiset	
Myyntisaamiset	
Saamiset saman konsernin yrityksiltä	
Saamiset omistusyhteisyrityksiltä	
Lainasaamiset	
Muut saamiset	
Maksamattomat osakkeet/osuudet	
Siirtosaamiset	
Lyhytaikaiset saamiset	
Myyntisaamiset	
Saamiset saman konsernin yrityksiltä	
Saamiset omistusyhteisyrityksiltä	
Lainasaamiset	
Maksamattomat osakkeet/osuudet	
Muut saamiset	
Siirtosaamiset	
Rahoitusarvopaperit	
Osuudet saman konsernin yrityksissä	
Omat osakkeet/osuudet	
Muut osakkeet ja osuudet	
Muut arvopaperit	
Rahat ja pankkisaamiset	

VASTAAVAA YHTEENSÄ

0,00

VASTATTAVAA

OMA PÄÄOMA

Osake-, osuus- tai muu vastaava pääoma	
Ylikursserahasto	
Arvonkorotuserahasto	
Muut rahastot	
Omien osakkeiden/osuuksien rahasto	
Vararahasto	
Yhtiöjärjestyksen tai sääntöjen mukaiset rahastot	
Muut rahastot	
Edellisten tilikausien voitto (tappio)	
Yksitystilitt tilikaudella	
Tilikauden voitto (tappio)	
Pääomalinjat	
TILINPÄÄTÖSSIIRTOJEN KERTYMÄ	
Poistoero	
Vapaaehtoiset varaukset	
PAKOLLISET VARAUKSET	
Eläkevaraukset	
Verovaraukset	
Muut pakolliset varaukset	

VIERAS PÄÄOMA

Pitkäaikainen vieras pääoma	
Joukkovelkakirjalainat	
Vaihtovelkakirjalainat	
Lainat rahoituslaitoksilta	
Eläkelainat	
Saadut ennakot	
Ostovelat	
Rahoitusvekselit	
Velat saman konsernin yrityksille	
Velat omistusyhteisyrityksille	
Muut velat	
Siirtovelat	
Lyhytaikainen vieras pääoma	
Joukkovelkakirjalainat	
Vaihtovelkakirjalainat	
Lainat rahoituslaitoksilta	
Eläkelainat	
Saadut ennakot	
Ostovelat	
Rahoitusvekselit	
Velat saman konsernin yrityksille	
Velat omistusyhteisyrityksille	
Muut velat	
Siirtovelat	

VASTATTAVAA YHTEENSÄ

0,00

TUNNUSLUKURAPORTTI

0

TULOSTA

TALLENNA NIMELLÄ

		TUNNUSLUKUJEN TASO
KANNATTAVUUDEN TUNNUSLUVUT		
Liikevoitto €	0,00	
Liikevoitto -%		
Käyttökate €	0,00	
Käyttökate-%		
Sijoitetun pääoman tuotto-% (ROI)		
Oman pääoman tuotto-% (ROE)		
Kokonaispääoman tuotto-% (ROTA)		
MAKSUVALMIUDEN TUNNUSLUVUT		
Quick ratio		
Current ratio		
Käyttöpääoma €	0,00	
Käyttöpääoma- %		
VAKAVARAIJUUDEN TUNNUSLUVUT		
Omavaraisuusaste		
Nettovelkaantumisaste (net gearing)		
Suhteellinen velkaantuneisuus		

TUNNUSLUKUIEN OHJEARVOT JA KAAVAT

Tunnusluville on annettu ohjearvoja. Tunnusluvut saattavat kuitenkin vaihdella eri yritysten ja toimialojen kesken. Tunnuslukuja arvioitaessa on tärkeää tunnistaa ne syyt, jotka ovat vaikuttaneet tunnuslukujen arvoon ja niissä tapahtuviin muutoksiin. Tärkeää on siis seurata yrityksen omaa kehitystä vuosittain ja tehdä muutosten perusteella tarvittavat toimet.

KANNATTAVUUDEN TUNNUSLUVUT

Liikevoitto €		
Liikevoitto -%		
	0 Heikko	- Liikevoitto on varsinaisen liiketoiminnan tulos ennen voitonjakoa ja tilinpäätössiirtoja.
	5 Tyydyttävä	- Muutokset liikevoittoprosentissa johtuvat muuttuneesta kannattavuudesta tai muutoksista yrityksen toiminnassa.
	10 Hyvä	

Liikevoittoprosentti =

$$\frac{\text{Liikevoitto}}{\text{Liikevaihto}} \times 100$$

Käyttökate €		
Käyttökate-%		
	0 Heikko	- Käyttökateprosentti kertoo kuinka paljon yrityksellä on käyttökatetta suhteessa liikevaihtoon.
	5 Tyydyttävä	- Käyttökateprosentti kertoo kuinka paljon yrityksellä on käyttökatetta suhteessa liikevaihtoon.
	15 Hyvä	- Tunnusluku vaihtelee suuresti toimialoitain ja riippuu yrityksen toiminnan luonteesta.

Käyttökateprosentti =

$$\frac{\text{Liikevoitto} + \text{poistot}}{\text{Liikevaihto}} \times 100$$

Sijoitetun pääoman tuotto-% (ROI)

	0 Heikko	- ROI ilmoittaa sijoitetulle pääomalle saadun tuoton.
	5 Tyydyttävä	- Tuottotason pitäisi olla vähintään yritykseen sijoitetun pääoman suuruinen.
	15 Hyvä	

ROI =

$$\frac{\text{Voitto} + \text{vieraan pääoman rahoituskulut}}{\text{Taseen loppusumma} - \text{korrotomat velat}} \times 100$$

Oman pääoman tuotto-% (ROE)

	0 Heikko	- ROE ilmaisee omalle pääomalle saadun tuoton.
	10 Tyydyttävä	- Omaan pääomaan liittyy suurempi riski tuoton ja pääoman menetyksen suhteessa.
	20 Hyvä	- Tämän takia oman pääoman tuottovaatimus on korkeampi kuin sijoitetun pääoman tuotto-%.

ROE =

$$\frac{\text{Voitto}}{\text{Oma pääoma yhteensä}} \times 100$$

Kokonaispääoman tuotto-% (ROTA)

	0 Heikko	- ROTA kertoo paljonko yritys tuottaa korkoa toimintaan sijoitetulle koko pääomalle.
	5 Tyydyttävä	- Kokonaispääoman tuotto-% voidaan verrata vieraasta pääomasta maksettavaan korkoon.
	10 Hyvä	

ROTA =

$$\frac{\text{Voitto} + \text{vieraan pääoman rahoituskulut}}{\text{Taseen loppusumma}} \times 100$$

MAKSUVALMIUDEN TUNNUSLUVUT

Quick ratio		
	0 Heikko	- Quick ratio mittaa yrityksen mahdollisuutta selviytyä lyhytaikaisista veloista rahoitusomaisuudella.
	0,5 Tyydyttävä	- Kun tunnusluku saa arvon yksi, rahoitusomaisuus ja lyhytaikaiset velat ovat samansuuruiset.
	1 Hyvä	

Quick ratio =

$$\frac{\text{Rahat ja pankkisaamiset} + \text{rahoitusarvopaperit} + \text{lyhytaikaiset saamiset}}{\text{Lyhytaikainen vieras pääoma}}$$

Current ratio

	0 Heikko	- Current ratio -tunnusluku kertoo kuinka hyvin yritys selviytyisi lyhytaikaisista veloista rahoitus- ja vaihto-omaisuudella.
	1 Tyydyttävä	- Rahoitus- ja vaihto-omaisuuden pitäisi olla kaksi kertaa lyhytaikaisista velkaa suurempi eli arvon pitäisi olla vähintään 2.
	2 Hyvä	

Current ratio =

$$\frac{\text{Vaihtuvat vastaavat yhteensä}}{\text{Lyhytaikainen vieras pääoma}}$$

Käyttöpääoma €

Käyttöpääoma-%		
	0 Heikko	- Käyttöpääoma kuvaa yrityksen juoksevan toimintaan sitoutuvan rahoituksen määrää.
	2 Tyydyttävä	- Mitä korkeampi käyttöpääomaprosentti, sitä parempi on yrityksen maksuvalmius ja vakavaraisuus.
	4 Hyvä	- Hyvin alhainen lukema voi kertoa maksuvalmiusongelmista.
		- Voidaan vertailla saman toimialan yritysten kesken.
		- Terveystuotto- ja sosiaalipalveluiden toimialalla tunnusluvun olisi hyvä olla yli 4 %.

Käyttöpääomaprosentti =

$$\frac{\text{Vaihto-omaisuus} + \text{lyhytaikaiset saamiset} - \text{ostovelat} - \text{saadut ennakot}}{\text{Liikevaihto}} \times 100$$

VAKAVARAISSUUDEN TUNNUSLUVUT

Omavaraisuusaste		
	0 Heikko	- Omavaraisuusaste mittaa yrityksen pääoman osuuden taseesta.
	20 Tyydyttävä	- Jos omavaraisuusaste on negatiivinen, yritys on ylivelkaantunut.
	40 Hyvä	- Omavaraisuusasteen määrään vaikuttaa yrityksen toimiala, omistajien arvostukset sekä yrityksen koko.

Omavaraisuusaste =

$$\frac{\text{Oma pääoma}}{\text{Taseen loppusumma}} \times 100$$

Nettovelkaantumisaste (net gearing)

	-100 Hyvä	- Nettovelkaantumisaste kertoo, kuinka paljon yrityksellä on suhteessa omaan pääomaan sellaista korollista velkaa, jota se ei kykenisi välittömästi maksamaan kassavarailloin pois.
	50 Tyydyttävä	
	100 Heikko	
	200 Hälyttävä	

Net gearing =

$$\frac{\text{Korollinen vieras pääoma} - \text{rahat ja pankkisaamiset} - \text{rahoitusarvopaperit}}{\text{Oma pääoma}} \times 100$$

Suhteellinen velkaantuneisuus

	0 Hyvä	- Suhteellinen velkaantuneisuus kuvaa vieraan pääoman suhdetta liikevaihtoon.
	40 Tyydyttävä	- Korkea suhteellinen velkaantuneisuus edellyttää hyvää liiketuloista vieraan pääoman velvoitteista selviämiseksi.
	80 Heikko	

Suhteellinen velkaantuneisuus =

$$\frac{\text{Korollinen vieras pääoma} - \text{saadut ennakot}}{\text{Liikevaihto}} \times 100$$

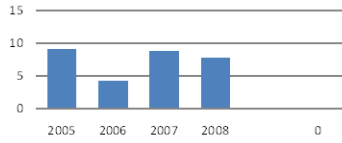
YHTEENVETOTAUUKKO

	2005	2006	2007	2008	0	TULOSTA
KANNATTAVUUDEN TUNNUSLUVUT						
Liikevoitto €	92 582,22	68 082,22	156 327,34	115 632,24	0,00	
Liikevoitto-%	9,22	4,35	8,85	7,76		
Käyttökate €	125 106,55	121 685,72	215 083,71	161 446,85	0,00	
Käyttökate-%	12,46	7,77	12,18	10,84		
Sijoitetun pääoman tuotto-% (ROI)	29,42	34,25	42,05	28,78		
Oman pääoman tuotto-% (ROE)	37,96	47,80	59,99	39,57		
Kokonaispääoman tuotto-% (ROTA)	17,97	19,36	27,36	19,63		
MAKSUVALMIUDEN TUNNUSLUVUT						
Quick ratio	0,74	0,77	1,03	1,18		
Current ratio	0,76	0,78	1,04	1,18		
Käyttöpääoma €	40 683,05	32 755,17	67 456,49	43 295,39	0,00	
Käyttöpääoma-%	4,05	2,09	3,82	2,91		
VAKAVARISUUDEN TUNNUSLUVUT						
Omavaraisuusaste	45,29	39,73	44,86	48,64		
Nettovelkaantumisaste (net gearing)	16,18	0,48	-10,99	-27,78		
Suhteellinen velkaantuneisuus	5,19	4,98	6,54	6,91		

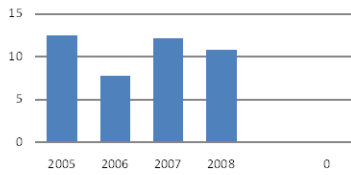
TULOSTA

KANNATTAVUUDEN TUNNUSLUVUT

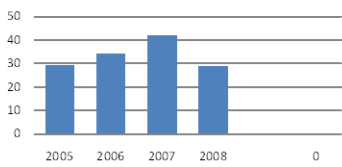
Liikevoittoprosentti

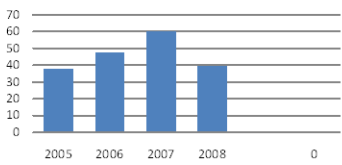
Käyttökateprosentti

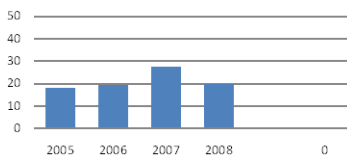
Sijoitetun pääoman tuotto prosentti

Oman pääoman tuotto prosentti

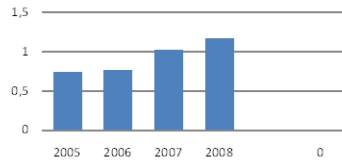

Kokonaispääoman tuotto prosentti

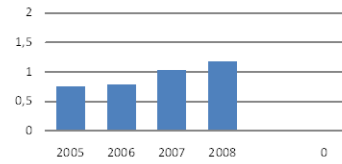

MAKSUVALMIUDEN TUNNUSLUVUT

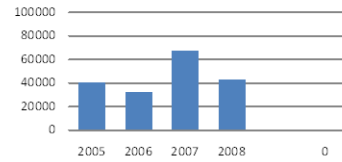
Quick ratio

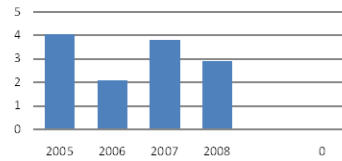
Current ratio

Käyttöpääoma

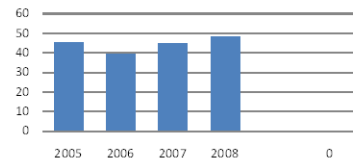

Käyttöpääomaprosentti

VAKAVARAISSUUDEN TUNNUSLUVUT

Omaraisuusaste

Nettovelkaantumisaste

Suhteellinen velkaantuneisuus

